

ZPRÁVODAJ

MINISTERSTVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Červen 2006

Ročník XVI

číslo 6

ČASOPIS SE TISKNE NA RECYKLOVANÉM PAPIRU

OBSAH

Rozhovor měsíce

Musíme nechat něco našim potomkům 1

Aktuality

25. číslo v Registru EMAS a vlastní
environmentální prohlášení agentury CENIA 6

MŽP vydalo první souhrnnou zprávu
o integrovaném registru znečištění 6

První český ekologicky šetrný hotel 7

Čtvrté Světové vodní fórum 8

Povodně 2006 9

Snímky letošní povodně zaznamenány
v aplikaci IZGARD 9

Zpráva o životním prostředí
a Statistická ročenka mění svoji tvář 10

Ministři Visegradu podporují v jednáních
o nové odpadové směrnici ČR 11

Životní prostředí
v České republice 1989–2004 11

Závěry z jednání česko-německé komise
pro životní prostředí 12

Třetí ročník soutěže Mladí tvůrci
pro Dunaj začal na Den Země 13

Den Země letos u nás již po šestnácté 14

Libor Ambrozek podpořil Velkou
jarní cyklojízdu Prahou 16

České Budějovice mezi nejlepšími
městy Evropy 17

Nový metodický pokyn chrání
významné krajinné prvky 17

Evropská unie

Strategie EU pro biopaliva 18

Evropský parlament schválil legislativu
o fluorovaných skleníkových plynech 19

Využití fondů EU v letech 2007–2013 20

Přehled Environmentálního práva ES 21

Informujeme

Musíme radikálně změnit využívání krajiny 22

Automatizované parkovací domy
jsou výhodné pro všechny 26

Antarktida a MŽP 27

Biologicky rozložitelné odpady 28

Ministři životního prostředí České republiky a Mexika Libor Ambrozek a Luis Luege Tamargo podepisují memorandum o spolupráci.
K článku na str. 8 Foto archiv MŽP

Musíme nechat něco našim potomkům

Rozhovor Jany Plamínkové s RNDr. Martinem Holým,
ředitelem odboru geologie MŽP

Jakými hlavními úkoly se v současné době zabývá odbor geologie?

Jaro je dobou, kdy odbor geologie řeší řadu problémů s nově vznikajícími sesuvy a skalními říceními a také se změnou ve statické starých důlních děl. Sesuvy a skalní řícení jsou akutní zejména na dvou územích naší republiky, což je dané geologicky: jednak na severovýchodní Moravě ve flyši na Vsetínsku a Zlínsku a jednak v pískovcových skalních městech české části republiky. Notoricky problémovou lokalitou je například Hřensko, kde se řeší statika skal nad jedinou silnicí vedoucí do Hřenska, ale i řada dalších objektů v Národním parku České Švýcarsko. Na Moravě jde o pestrou paletu velkých sesuvů – nyní například v Brumově, kde obrovský sesuv nedávno poškodil několik domků. MŽP spravuje peníze směřované na monitoring a řešení těchto situací v rámci programu ISPROFIN. Především, že tyto peníze se vynakládají rozumně, jejich příjemcem jsou výhradně obce a na jejich straně je povinnost spolufinancování těchto akcí.

A další úkoly?

Zjara jsou velice aktuální i stará důlní díla. Statika zejména mělčích důlních děl dostane s odchodem zimy trochu zabrat – například v severních Čechách se každé jaro objeví nové propadliny, terén se změní. Jde většinou o pozůstatky po těžbě hnědé uhlí z 19. či počátku 20. století. Máme určitou

částku na zabezpečení starých důlních děl, na jejich likvidaci (či likvidaci jejich následků), případně alespoň na zajištění vchodu. Podotýkám, že v rámci EU je tato zákonná povinnost státu poněkud anomální, ve většině zemí jde o starost majitele pozemku.

I když jim stát důlní dílo vnutil?

Tato důlní díla jsou sto, dvě stě, ale třeba také šest set let stará, takže o vnučení státu lze těžko hovořit. Ve světě se to bere za věc, která je „vis major“.

Jak jsou vlastně definována stará důlní díla?

„Stará důlní díla“ jsou zákonem definována jako díla, jejichž provozovatel ani jeho právní nástupce neexistuje nebo není znám. Vedle nich zde existují ještě důlní díla opuštěná, která i dnes někomu patří. V tom případě je majitel, i když zde již netěží, stále odpovědný. A dále jsou zde opuštěná průzkumná důlní díla, kde průzkum kdysi prováděl stát. Na ně se uplatňuje obdobný režim jako na stará důlní díla, s tím rozdílem, že tato díla státu (MŽP) přímo patří.

K nepříjemnostem letošního jara souvisejícím s povodněmi na Moravě patří i vrty po průzkumu či těžbě ropy. Na jižní Moravě je jich víc, než jsme vůbec tušili. Problémové je zejména bývalé těžební pole u Hodonína, kde povodeň prokázala špatné zajištění těchto vrtů, neboť na hladině byly zřetelně viditelné ropné skvrny. Nepříjemné je, že v tomto případě nejde o stará důlní díla a finančně to není možné řešit z peněz přidělovaných MŽP na likvidaci starých důlních děl z úhrad za vydobyté nerosty. Tady bude vláda muset najít nějaké extra peníze, abychom si nedělali ostudu v Rakousku a Maďarsku, že nám při velké vodě odtéká po Moravě a Dyji ropa. Nejde sice o žádná velká množství ropy, nicméně je to dobře pozorovatelné.

Čím se zabýváte kromě těchto jarních záležitostí?

MŽP má řadu mechanismů na ochranu všech možných složek životního prostředí – fauny, flóry, vody, ovzduší, a samozřejmě také geosféry. Týká se to jak atakování geosféry všemi možnými činnostmi, např. stavebními, tak i ochrany geologických chráněných lokalit, a samozřejmě také ochrany nerostných zdrojů. Ochrana nerostných zdrojů je u nás zakotvena v územním plánování, ale někdy se na ni zapomíná. Dobře víte, co vyrůstá kolem silnic a dálnic, všude se mohutně staví a všude pod tím se něco nachází pod zemí – a musíme vědět, kdy to stojí za ochranu. Zásadní a významná ložiska je potřeba chránit a nechat také něco našim potomkům – nejen nevytěžené, ale také nezastavěné a tedy využitelné.

Před časem se uvažovalo o propojení České geologické služby (ČGS) a Geofondů (viz rozhovor s ředitelem ČGS Mgr. Venerou, Zpravodaj 10/2004). Propojení ale naráželo na problémy ze strany Ministerstva financí a zákona o státním majetku, protože obě organizace mají odlišnou právní subjektivitu. Dosud se nepropojily...

Nepropojily a pravděpodobně ani nepropojí. Česká geologická služba-Geofond dodnes je a nadále bude organizační složkou státu. Česká geologická služba (ČGS), tedy dřívější Český geologický ústav, byla příspěvkovou organizací a v letošním roce je transformována na veřejnou výzkumnou instituci, stejně jako další resortní ústavy našeho ministerstva. Odlišnosti mezi oběma složkami geologické služby se tedy ještě zvětší jak z hlediska právní subjektivity, tak i hlavních činností. Přejmenováním Geofondů na Českou geologickou službu-Geofond může být veřejnost trochu zmatena, protože může vznikat představa, že se jedná o duplicitní organizace. Toto složené pojmenování je však nezbytné, neboť legislativa operuje ve vztahu k povinnostem zajišťovaným ať Geofondem či ČGS vždy pouze termínem „Česká geologická služba“. ČGS je však výzkumnou institucí, jejímž hlavním úkolem je výzkumná činnost a dále výkon státní geologické služby – posudková a expertní činnost, geologické mapování a podobně, tedy především získávání dat o geologické stavbě území státu. Naproti tomu ČGS-Geofond je klasickým datovým archivem, který data ukládá, zpracovává do databází a poskytuje veřejnosti – výkon geologické služby zde znamená ukládání, uchovávání a zpřístupňování dat. A to samozřejmě nejen výzkumné sféře, ale všem. Úkoly obou organizací se tedy překrývají jen minimálně. Cílem MŽP je zajistit a co nejvíce zefektivnit jejich spolupráci, předávání dat a jejich interpretaci. V rámci transformace České geologické služby na veřejnou výzkumnou instituci bude tato organizace muset tvrdě bojovat o udržení dobrého hodnocení svého výzkumného záměru a výsledků výzkumné činnosti.

I proto se domnívám, že by nebylo vhodné k ní připojit Geofond, který žádnou výzkumnou činnost neprovádí a je typickým státním archivem.

ČGS ale také shromažďuje data!

ČGS samozřejmě shromažďuje a zpracovává data z vlastní činnosti. Ale ČGS-Geofond shromažďuje data, jež jsou výsledky všech geologických činností v celé republice, ze všech průzkumů i ze všech geologických činností soukromých organizací. My máme v zákoně stanovenou povinnost pro všechny organizace – a je to opět ve srovnání se světem ne zcela běžná povinnost – odevzdat veškeré výsledky geologických prací státu. Stát je v ČGS-Geofondě archivuje, zpracovává a poskytuje zájemcům zpětně tato geologická data zjištěná při výzkumu či průzkumu za různou formu úhrady. Většina informací předaných do Geofondů je tedy nevýzkumného charakteru a pochází dnes z privátního sektoru. Informace se poskytují všem, i když samozřejmě je zabezpečena ochrana proti konkurenci. A bylo by systémově nesprávné předat tento archiv jediné výzkumné instituci, která může těchto

dat komerčně využít. Privátní sféra by pak asi nechtěla předávat svá data někomu, kdo by jim mohl být konkurentem. Zatímco Geofond jako organizační složka státu konkurentem být nemůže.

Pojďme se nyní podívat na geologické „evergreeny“, o kterých se ve veřejnosti hodně mluví. Vztah MŽP k prolomení limitů těžby hnědého uhlí v severních Čechách je negativní, to je všeobecně známo a ve Zpravodaji jsme o tom již několikrát psali. Jak by se podle vás situace měla řešit?

Vztah MŽP k limitům je daný a neměnný a ukládá nám ho i surovinová politika zpracovaná MPO a MŽP. Ta se zatím nezměnila a nadále platí. V ní se říká, že limity jsou dané a uhlí za nimi nebudeme nyní těžit, ale chránit pro budoucí generace. Není tedy důvod ho odpisovat vynětím z evidence. Mělo být však být odepisováno jako nebilanční z hlediska hodnocení těchto zásob horním zákonem jako v současnosti nevyužitelných. Důležité je podle mého to, že limity platí. Určila je svým usnesením vláda, proto je nemůže odvolávat či rušit jedno ministerstvo, kraj či nějaké referendum. Zrušit je může zase jen vláda dalším usnesením. Nemusí se ani prodlužovat platnost, neboť není časově určena. Jediné časově určení, které usnesení obsahuje, říká, že do roku 2005 mají být podkladem pro státní energetickou politiku, ale jinak v něm o platnosti není ani slovo. Proto limity platí a žádný státní úředník ani podnikatelský subjekt to nemůže zpochybnit.

Nicméně MPO s těžbou za limity ve své Státní energetické politice počítá.

Ano. Státní energetická politika prošla před několika lety ve vládě, i když se v celkovém součtu s uhlím za limity počítá, není zde však jasné, v jakém časovém horizontu. Podle mne je to se zmiňovaným usnesením vlády poněkud v rozporu.

MŽP tedy chce nechat převést zásoby do kategorie nebilančních zásob. K tomu ale musí poskytnout podklady Mostecká uhelná společnost. Už to učinila?

Odpis zásob provádí MPO, ale návrh na odpis může podat i příslušný orgán státní správy na úseku životního prostředí, tedy i MŽP. Musí tam být samozřejmě důvod, protože jinak je naopak povinností těžaře zásoby hospodárně vydobýt. Zásoby za limity nejsou v současnosti těžitelné, tudíž nejsou bilanční. Proto je jejich odpis převodem do nebilančních správný. Připravili jsme návrh a požádali dopisem Mosteckou uhelnou o poskytnutí úplných podkladů – jediné těžební organizace má totiž přesnou dokumentaci s popisem stavu v jednotlivých blocích. Zatím se ale neozvali, proto jsme jim poslali další dopis, kde jim dáváme na zaslání těchto podkladů lhůtu.

Jak se bude situace řešit, pokud MUS nebude spolupracovat? Případá mi, že horní zákon takovou situaci vůbec nebere do úvahy, snad i proto, že je to v podstatě socialistický zákon, z jehož dikce je zřejmé, že se tam počítá se státní těžební organizací ...

Horní zákon byl po revoluci poněkud „narovnan“ tak, aby se podle něj dalo v těžební sféře podni-

kat, ale narážíte na spoustu okamžiků, kdy se ukazuje, že třecí plochy mezi bývalým státním a dnešním soukromým podnikáním nejsou zcela zhlazeny. Jedním z nich je právě odpis zásob, který byl v zákoně původně proto, aby se organizace sama mohla zbavit zásob, které nechtěla nebo nemohla vydobýt, protože to bylo nebezpečné či neekonomické. V roce 1992 k důvodům přibyla ochrana životního prostředí, ale už se tam nepromítly způsoby, jak organizaci k odpisu přinutit. Původně tam dokonce nebyla sankce ani lhůta, pak se prostřednictvím novely geologického zákona objevila alespoň sankce, ale stále chybí lhůta. Vycházíme ovšem z toho, že MUS je velká organizace, se kterou MŽP jistě ještě přijde do styku, a že bude reagovat – řekněme – diplomaticky. Uvidíme.

Připravuje se nový horní zákon? Ten stávající z roku 1988 působí dost archaicky, byl několikrát novelizován a některé věci patří do něj jsou v jiných zákonech. Nový, moderní horní zákon by se hodil.

Souhlasím, stávající zákon je slepenec starých rudimentů a moderních prvků. Jenže je to takový nešťastný zákon. Zatímco geologický zákon se podařilo výrazněji modernizovat a přetransformovat včetně třeba implementace komunitárního práva ve věci průzkumu a dobývání uhlovodíků, horní zákon je typickým dítětem více rodičů, kde není úplně jasné, kdo se o co má starat. Státní báňská správa, MPO a MŽP mají v gesci vždy příslušnou část tohoto zákona. Je to zákon o ochraně a využívání, takže my máme v gesci ochranu, která má ale silný přesah i do využívání. MPO má v gesci využívání, které má ale přesah i do ochrany. Státní báňská správa má využívání sledovat, dozorovat a hodnotit. Málokdy se podaří, aby se tyto tři instituce shodly na koncepčním řešení alespoň jedné části zákona. Asi by byl zapotřebí silný vnější impuls, aby se cokoli dalo vyřešit. Kdykoli jsme vytvořili pracovní skupinu, která dostala za úkol „komplexní úpravu horního práva“, tak se v ní vytvořily tři odlišné pohledy na věc. Komplexní úprava horního práva by podle mého názoru měla vést k vytvoření jednotného horního práva zahrnujícího všechny tři dnes existující zákony týkající se průzkumu, ochrany a dobývání nerostů a zahrnout tak celý tento proces od zahájení průzkumné činnosti až po úplnou revitalizaci území dotčeného dobýváním nerostů.

Sáhněme dále do pytlíku s evergreeny. Na řadě jsou pokusy o zkoumání ložisek zlata.

Přesně tak. Ceny kovů a energetických surovin nyní razantně stoupají. Je to dáno především tím, že obrovské lidnaté země jako Čína, Indie, Indonésie a Brazílie se dostávají dále od prahu chudoby a vytváří se tam slušně situovaná střední vrstva, která chce žít na západní úrovni. Výrazně tam stoupá spotřeba nerostných zdrojů, především kovů a paliv. Jedním z těchto kovů je uran používaný jako palivo v jaderných elektrárnách – a těch má jen Čína v plánu hned několik desítek. Druhým je zlato, které v poslední době trhá svou cenou rekordy. Dnes je cena třikrát vyšší než byla koncem 90. let. Proto se objevil i opětovný zájem o průzkum ložisek zlata u nás. Paradoxně jde ovšem zatím o průzkum ma-

lého ložiska v Jeseníkách. Tam byl ve Zlatých Horách v roce 1993 opuštěn náš poslední hlubinný důl, kde se těžily polymetalické kovy – především zinek a měď – a také zlato. Za tehdejších cen se těžba nevyplatila. Nyní se ale objevil záměr malé společnosti Altenberg ložisko zkoumat a následně dobývat podzemním způsobem. Odhadem je tam přes tunu zlata a dále samozřejmě i další kovy. Společnost požádala o povolení průzkumu před dvěma lety. MŽP jí nejprve povolení vydalo, ale ministr na základě odvolání a na doporučení rozkladové komise toto rozhodnutí zrušil. Nyní společnost požádala podruhé a tato žádost je v řízení.

Jak se k záměru stavějí okolní obce?

Dotčené obce (především město Zlaté Hory) jsou pro, protože mají problémy s nezaměstnaností a na hornickou činnost jsou z minulosti zvyklé.

A co na to říkají v Mokrsku a v Kašperských Horách?

Výrazně se aktivizovali, stejně jako sdružení Čechy nad zlato a další nevládní organizace. Obávají se toho, co by průzkum ve Zlatých Horách mohl znamenat pro ně. Každopádně by však ani případné povolení průzkumu zlata ve Zlatých Horách nemohlo být žádným precedensem pro průzkum na ložiskách na Šumavě, v Mokrsku, u Rožmitálu či jinde. Platná surovinová politika státu i legislativa konstatují, že na každém ložisku se musí zohlednit jeho specifická situace a je nutno dosáhnout konsensu s obcemi. Kašperské hory jsou v přírodně hodnotném a chráněném území, Mokrsko leží ve významné rekreační oblasti. Tato ložiska se v současné době dobývat nedají, a proto je zde zbytečné provádět zkoumání jejich zásob.

Pojďme dále: uran, Dolní Rožínka. Tam se mělo těžit nejdéle do konce roku 2003, ale těží se ve-sele dál...

Jak už jsem říkal, ceny uranu vzrostly několikanásobně. Ložisko nemělo být uzavřeno z ekologických důvodů nebo z důvodu neexistence zásob. Mělo se vytěžit to, co se v té době zdálo ekonomické. Ukázalo se ale, že je tam ještě dost zásob na několik let těžby. Ložisko tedy funguje ve speciálním režimu, ale je v zásadě ekonomické. Kdyby se spočítaly odvody státu, náklady na rekultivace a sanace, rozvojové programy, další průzkum a podobně, tak bude ekonomika jiná, ale tady proběhly jen úvahy typu „v podzemí máme zásoby, ke kterým vedou chodby, a ty můžeme vydobýt, aniž se cokoli dalšího stane“. Rožínka ovšem může být zajímavá i po vydobytí stávajícího bloku, protože je jisté, že ložisko do hloubky pokračuje. Je tedy možné očekávat zájem těžebních společností o další průzkum ložiska, protože cena uranu asi klesat nebude.

Jestliže cena uranu tolik stoupla, dělají si v Rožínce finanční zásoby na sanaci ložiska? Nebo se počítá s tím, že to zaplatí stát?

Většinu zaplatí stát. Nemám bližší data, ale jsem si jist, že z výnosů posledních dvou „ekonomičtějších“ let se nepodaří vytvořit žádnou významnější rezervu.

V případě zájmu těžebních společností o další činnost na ložisku se samozřejmě naskytá možnost na ně tyto povinnosti částečně převést.

Čili je to hlavně otázka zaměstnanosti.

Ano, přesně tak. Je to region deficitní z hlediska pracovních příležitostí a lidé jsou tam na těžbu zvyklí.

Poslední z kauz je průzkum ložisek černého uhlí pod Beskydami. Tam se o průzkumu a těžbě mluví už také velmi dlouho...

Ano, tam byly vyrubány před rokem 1989 dvě hluboké průzkumné jámy a stanoven obrovský dobývací prostor, i když bylo jasné, že zatím ložisko dobýváno nebude. Ložisko dodnes není tak ověřené, aby se dalo těžit. Začali jsme rozhovor u sesuvů a složité geologie flyšových území. Těžba by tam proto byla dosti riskantní. Skoro kilometr pod zemí se uplatňují vysoké tlaky a jakákoli smyková plocha na pískovcích, na zlomech nebo na jílových vrstvách může způsobit katastrofu. I jedna z průzkumných šachet měla z těchto důvodů problémy.

Černé uhlí pod Beskydami obsahuje ale také významné množství sorbovaného zemního plynu, který je stále zajímavější surovinou. Zájem je proto zatím hlavně o tento zemní plyn. Firma DPB Paskov se zde snaží získat povolení na průzkum v dobývacím prostoru a na kilometrový překop, jednak kvůli plynu, ale mimo jiné i proto, že chtějí mít bližší informace o geologické situaci ložiska uhlí.

Jinak samozřejmě všichni dobře vědí, že jde o rekreační zázemí pro ostravskou aglomeraci. Není zde – kromě samotných těžařů – žádná větší skupina, politická, ekonomická ani občanská, která by měla zájem na otvírce ložiska Frenštát. Toto uhlí zatím vytěžit nepotřebujeme, a pokud ho budeme jednou opravdu potřebovat, věřím, že najdeme metodu, jak ho využít a přitom neudělat na povrchu takovou spoušť jako na Karvinsku či v Ostravě. Každopádně však je to zdroj, který nemůžeme jen tak vymazat z paměti.

Máte v pytlíčku kauz ještě nějakou další?

Před pár lety byla velmi aktuální kauza černých kopáčů ložisek vltavínů. Je to regionální problém, ale docela zásadní. Sběratele s krumpáčem a lopatou nahradili „černí“ těžaři s bagry, vodními čerpadly a velkými sítý. Jednoduchou sondáží si ověří výskyt vltavínů a následně v noci odvezou desítky kubíků zeminy někomu z pole. MŽP přesvědčilo policii, že taková krádež je stejná, jako když někdo někomu ukradne třeba obraz. Majitelem výhradních ložisek nerostů je stát, a ložiska vltavínů patří mezi tato výhradní ložiska. Policie uznala, že poškozeným je stát. Takže když dnes někdo kope na výhradním ložisku, policie přijde, zabaví mu náradí i vltavíny a předvolá ho k soudu. Několik lidí už za tento trestný čin odsouzeno bylo, další lidé jsou souzeni. Podařilo se to dořešit pro území, kde jsou spočtená vltavínová ložiska.

Jak je to vlastně s vlastnictvím nerostů? Nerosty patří státu?

Nerosty ne. Stát je majitelem výhradních ložisek nerostů.

Takže uhlí, které těží řekneme MUS, patří státu?

Ano, ale tady se vracíme k tomu, jak je horní zákon nepřilíh obratný. Uhlí patří až do posledního okamžiku státu, teprve ve chvíli, kdy ho organizace vytěží a prodá, tak si ho teprve „osvojí“ a odvede z něj státu úhradu. Existuje několik právních názorů na to, kdy nerost přestává patřit státu, ale každopádně mu patří až do okamžiku dobývání.

Překvapuje mě, že stát z těžby vlastně nic nemá. Těžařská společnost sice podle horního zákona odvede až 10 % z tržní ceny vydobytých nerostů státu (a ještě se tato částka dá snížit), ale z toho jde 75 % obci a jen 25 % státu, a to ještě jen na krytí ekologických škod způsobených těžbou. Cena uhlí na trhu je tedy dána pouze náklady na těžbu. Cena uhlí samotného se bere jako nulová, zadarmo, jako něco, co nám poskytuje příroda.

Ano, ale tak je to chápáno prakticky všude ve světě. Příroda uhlí poskytuje a lidé si ho za určité náklady osvojí. Úhrada z vydobytých nerostů u nás činí ročně cca 600 mil. Kč. Tyto peníze vybírá státní báňská správa a tři čtvrtiny z nich jdou do rozpočtu obcí, na jejichž katastru těžba probíhá. Mohou tak kompenzovat vzniklé problémy. Z jedné čtvrtiny, kterou si stát nechá, jde polovina na ekologické akce (zejména sanace po těžbě starých státních podniků) prostřednictvím MPO. Polovinu dostává MŽP, které z této části likviduje či zajišťuje stará důlní díla, která ohrožují zákonem chráněný zájem. Pokud by stát chtěl zvýšit podíl peněz, které z těžby má, bylo by asi potřeba nastavit daňové odvody podle škodlivosti těžby na životní prostředí. Jednou z cest je i připravovaná ekologická daňová reforma.

Jak je to upraveno v evropské legislativě?

Geologie a hornictví je zvláštní obor, protože tam existuje snad nejméně eurolegislativy ze všech činností. Vývoj a geologická situace zemí EU jsou velmi specifické a ukázalo se, že vytvořit jednotné komunitární právo v této oblasti je prakticky nesmyslné. Rozdíl mezi netěžařským Nizozemím nebo Dánskem a řekneme Velkou Británií, Belgií, Německem či námi, tedy zeměmi s velkou tradicí těžby nerostů, jsou značné. Na další straně stojí např. Španělsko, kde těžba probíhá dodnes často až středověkým způsobem. Donedávna existovaly pouze dvě evropské směrnice, které se týkaly výhradně uhlovodíků a zajišťovaly svobodný přístup k průzkumu a dobývání ložisek ropy a plynu po celé Evropské unii. Před dvěma lety byla zahájena příprava směrnice o těžebních odpadech, vyvolaná havárií v Rumunsku na odkalištích po těžbě zlata v Baia Mare a podobným neštěstím ve Španělsku. Letos v polovině dubna byla konečně schválena. Řeší veškeré odpady po těžbě, nejen ty jedovaté, ale i třeba prach po drcení kameňáka, samozřejmě každé na jiné úrovni, pracuje s řadou zodpovědnostních a pojišťovacích mechanismů. Během příštích dvou let bude potřeba vtělit směrnici do našeho horního zákona nebo návazné právní normy. Máme zhruba šest let na to, abychom vytypovali problémové lokality a řešili jejich stav. Gesci nad

tím má Český báňský úřad, my jsme spolugestor zejména pro lokality po starých důlních činnostech.

Bude směrnice pro nás něco konkrétního znamenat?

Bude, protože některé staré lokality (zejména odkaliště) budeme muset přinejmenším prozkoumat, sledovat a možná i nově sanovat.

Ke starým lokalitám bych chtěl ale ještě něco dodat. Těžba nerostných surovin je vždy a priori brána jako negativum, jako něco, co krajíně vždy přitěžuje, co ji degraduje a kazí. To samozřejmě vychází z hlubokých znalostí a zkušeností s velkolomou v severních Čechách, s ostravskými haldami, s loužením uranu a podobně. Při revizi maloplošných zvláště chráněných území přírody ale snadno zjistíme, že řada z nich vznikla jako nové biotopy na území, které v minulosti prošlo dobýváním. Zhodnocením a posouzením těchto chráněných území by se mělo dojít k názoru na to, jak do budoucna rekultivovat větší plochy, jaké biotopy tam vytvářet a jaké nikoli. Tím bychom se chtěli zabývat příští rok či dva. Předpokládám, že se nám tuto činnost ČGS-Geofondy podaří navázat na Státní program ochrany přírody a krajiny.

Při rekultivacích se často domníváme, že když vytvoříme něco nového – pole či les – tak to bude daleko lepší. Ale hodnotné biotopy nejsou tam, kde bylo po těžbě znovu vytvořeno pole. Ukazuje se, že částečné „ponechání ladem“ vede často k nejlepším výsledkům. Došli k tomu i Němci při sanaci rozsáhlých prostor po povrchové těžbě hnědého uhlí a mají s tím dobré zkušenosti, vznikly tam cennější ekosystémy než po nákladných rekultivacích.

Němci to ponechávají ladem i po těžbě vápenců. Říkají tomu renaturalizace.

Ano, ten termín už se u nás také používá. Ponechání přirozené sukcese ale u nás často naráží na směrnice báňského úřadu a v minulosti schválené generely. Často jsou to dokumenty duševně již zcela vyvětralé, nicméně státní báňská správa se jimi musí řídit. Naráží to ale také na nedůvěru lidí, kteří říkají, že jediným důvodem tohoto řešení je to, že je nejlevnější. Ale to neznamená, že levné řešení nemůže být dobré! (*K podobným výsledkům se došlo i u nás – viz rozsáhlý článek na str. 22, pozn. red.*)

Na závěr bych chtěl zmínit ještě dvě věci. Jednou z nich je činnost našich geologů z ČGS i jiných organizací v zahraničí v rámci rozvojové pomoci. Vysocí hodnocena je jejich práce v Nicaragui při hodnocení geohazardů, v Mongolsku při hledání zdrojů vody či mapování, dále v Namibii, Vietnamu i v řadě dalších zemí.

Druhou je zákon o Antarktidě, který se podařilo dokončit za mého předchůdce Mgr. Venery. Zákon řeší provádění činností a udělování povolení pro veškerou činnost na tomto velmi chráněném kontinentě (*blíže viz článek na str. 27, pozn. red.*). MŽP je orgánem, který uděluje povolení a licence pro veškeré činnosti v Antarktidě. Před několika měsíci tam byla dobudována česká vědecká výzkumná stanice Mendel na ostrově James Ross. To je velký úspěch. Teď je nutno navázat kvalitními výzkumnými programy.

Děkuji za rozhovor.

25. číslo v Registru EMAS a vlastní environmentální prohlášení agentury CENIA

V Národním registru EMAS České republiky bylo přiděleno 25. registrační číslo v historii Programu EMAS. Toto číslo získala společnost GEOSAN GROUP a.s., která patří mezi nejvýznamnější tuzemské dodavatele stavebních prací.

Stalo se tak krátce po tom, co právo používat toto označení získal dodavatel energetických a tepelných technologií **Step TRUTNOV, a.s.**, s odstupem dvou měsíců po společnosti **MORAVSKÉ TEPLÁRNY a.s.**, která patří do koncernu CINERGY Inc.

Při pohledu na Registr EMAS České republiky, který nalezneme na internetové adrese Agentury EMAS působící v rámci CENIA, české informační agentury životního prostředí www.cenia.cz/emas, je zřejmé vyšší zastoupení stavebních společností, výrobců tepelné a elektrické energie a subdodavatelů k těmto činnostem. Další subjekty z těchto oborů jsou v registračním procesu. Rady společností s EMAS uzavírají podniky v potravinářství a ve výrobě pryžových pneumatik a vzdušnic.

EMAS = aktivní přístup

Všechny společnosti zavedením a následným zaregistrováním EMAS dávají najevo aktivní přístup k ochraně životního prostředí a snahu o co nejmenší environmentální dopady své činnosti. Získání EMAS předchází trojí kontrola:

1. akreditovanými environmentálními ověřovateli,

2. formálním ověřením stavu u donucovacího orgánu, tzn. kontrola dokumentace ČIŽP

3. kontrolou Agentury EMAS, která může zvážit registraci společnosti na základě posouzení u všech zainteresovaných stran.

Teprve pak je EMAS plnohodnotně zaveden a společnost může užívat logo EMAS pro svou prezentaci. Od března 2006 může logo EMAS uvést také na terciálních a přepravních obalech.

Podniky zavádějí EMAS na základě konkurenčního tlaku tuzemského i zahraničního trhu. Zájem firem z poslední doby byl vyvolán zejména podmínkou držení EMAS v některých velkých výběrových řízeních. Společnosti postupují od jednotlivých prvků systému řízení až k integrovanému systému obsahujícímu kvalitu produkce, ochranu životního prostředí a bezpečnost práce, čímž postupně vytvářejí transparentní systém vedoucí k snížení spotřeby surovin a následné tvorby odpadů.

Tuto cestu nastoupila i CENIA, česká informační agentura životního prostředí. Vyhlásila podle normy ISO 14 021 o environmentálních značkách a prohlášeních **vlastní environmentální tvrzení**, které je prvním krokem k udržitelné činnosti informační agentury. (O tomto tvrzení Zpravodaj MŽP podrobněji referoval v čísle 3/2006, pozn. red.)

Dalším krokem bude zavedení systému managementu jakosti podle ČSN EN ISO 9001:2001, následovaný systémem řízení s ohledem na životní prostředí EMS. Více informací najdete na www.cenia.cz.

Ing. Jan Klášterka, CENIA

MŽP vydalo první souhrnnou zprávu o integrovaném registru znečištění

Ministerstvo životního prostředí vydalo publikaci „Integrovaný registr znečišťování – Souhrnná zpráva za rok 2004“. Představuje údaje ohlášené jednotlivými podniky v souhrnné podobě a hodnotí také první zkušenosti se zaváděním integrovaného registru znečišťování (IRZ) v České republice.

Publikace obsahuje především statistické informace, vytvořené z údajů ohlášených do IRZ. Jsou rozděleny podle sledovaných parametrů – emise do ovzduší, vody, půdy a přenosy v odpadech a odpadních vodách. Kromě toho se čtenář dozví o zdrojích a vlastnostech znečišťujících látek, které IRZ eviduje.

Zpráva nehodnotí výhradně rok 2004, ale částečně zachycuje i poslední vývoj evropské legis-

lativy a zmiňuje nově přijaté Nařízení Evropského parlamentu a Rady, které zásadně ovlivní další vývoj IRZ.

„Vysoká návštěvnost webových stránek integrovaného registru znečišťování dokazuje, že lidé údaje o tom, jaké chemické látky produkují firmy v jejich okolí, skutečně vyhledávají,“ hodnotí zájem o informace z IRZ Jan Maršák, vedoucí oddělení IPPC Ministerstva životního prostředí.

Zpráva je dostupná jak v tištěné, tak v elektronické podobě (na www.irz.cz).

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Další informace:

<http://www.irz.cz>

První český ekologicky šetrný hotel

Hned dvě ekoznačky – českou značku Ekologicky šetrná služba a evropskou The Flower převzal dne 25. dubna z rukou ministra životního prostředí Libora Ambrozka ředitel pražského Hotelu Adalbert Filip Kühnel. Hotel Adalbert, sídlící v areálu Břevnovského kláštera „Na Markétě“, se tak stal průkopníkem ekoznačení turistických služeb v České republice.

Je totiž nejenom prvním ubytovacím zařízením u nás, které dostalo ekoznačku. Zároveň je také první službou vůbec, která má právo se pochlubit certifikátem Ekologicky šetrná služba a teprve druhou firmou u nás, která má právo používat evropskou ekoznačku The Flower. „Je to důležité prvenství. Turistika je velice progresivní obor, který stále roste a rostou i jeho dopady na životní prostředí. Proto je významný zájem zákazníků i podnikatelů o to, aby tyto negativní dopady byly co nejnižší. Jsem sto procentně přesvědčen, že Hotel Adalbert dlouho nezůstane jediným certifikovaným ubytovacím zařízením u nás, i když prvenství už mu nikdo nevezme,“ říká ministr životního prostředí Libor Ambrozek.

Ekoznačka Ekologicky šetrná služba je součástí českého národního systému ekoznačení, podobně jako známý Ekologicky šetrný výrobek. Logo je stejné (zelené stylizované E), liší se pouze názvem. Podobně jako držitelé známky Ekologicky šetrný výrobek, i poskytovatel Ekologicky šetrné služby musí kromě obecných standardů kvality splnit také environmentální kritéria (viz <http://www.ekoznacka.cz>). Ta jsou kompatibilní s kritérii Evropské komise pro udělení známky The Flower (viz <http://europa.eu.int/ecolabel>).

V prestižní společnosti

Kontakt na tříhvězdičkový pražský Hotel Adalbert se tak mimo jiné dostane do katalogu výrobků a služeb označených logem Ekologicky šetrný výrobek/služba (<http://www.ekoznacka.cz>), i do celoevropského katalogu na stránce <http://europa.eu.int/ecolabel>, který využívá stále více turistů i byznysmenů, vyhledávajících ubytování s ohledem na životní prostředí. Zařadil se tak k dalším zhruba 50 ubytovacím zařízením v celé Evropě, které svým vlastním provozem přispívají k ochraně životního prostředí a nabízejí kvalitní služby na nejvyšší úrovni.

Rostoucí zájem hostů o ekologickou kvalitu nabízeného servisu potvrzuje i ředitel oceněného hotelu Filip Kühnel: „Rozhodli jsme se projít certifikací na základě podnětů od našich hostů, a také proto, že jsme cítili mezeru na našem trhu, kterou jsme chtěli zaplnit.“ To potvrzuje i Adéla Princová z certifikační Agentury pro ekologicky šetrné výrobky při CENIA, české informační agentuře životního prostředí. „Největší boom ekologické ubytování zažívá asi v Rakousku. Certifikované hotely, penziony nebo horské chaty tam přibývají velmi rychle. Nedávno na evropském mítinku ve Vídni jsme dostali celý katalog ubytovacích zařízení v Rakousku, která nosí rakouskou či evropskou ekoznačku nebo hned obě, jako Hotel Adalbert u nás,“ říká Princová. „Splnit ta kritéria není nijak zvlášť náročné. Všechna opatření jsou realizovatelná ve všech typech ubytovacích zařízení,“ dodává Daniel Hájek z oddělení dobrovolných nástrojů MŽP.

Evropský program ekoznačení byl založen Evropskou komisí v roce 1992. V současné době ekoznačku EU The Flower používá přes 300 firem pro více než 2000 výrobků a služeb nabízených na evropských trzích. Od roku 2003 mají možnost získat ekoznačku i poskytovatelé turistických ubytovacích služeb – provozovatelé hotelů, penzionů, hostelů, bed&breakfasts a od loňska i kempů. Evropskou ekoznačku The Flower u nás až do dnešního dne mohla pro své výrobky používat zatím pouze semilská firma Hybler Textil (viz <http://www.hybler.cz>), vyrábějící především bytové textil, ložní prádlo, apod.

Český systém ekoznačení – označování výrobků známkou Ekologicky šetrný výrobek – funguje od roku 1994. Dnes je u nás označeno přes 300 výrobků od 80 dodavatelů. Hotel Adalbert je první, kdo má garantovaný doklad na to, že poskytuje ekologicky šetrné služby.

(tisková zpráva MŽP a CENIA)

5. červen – Světový den životního prostředí

Čtvrté Světové vodní fórum

Ve dnech 16. – 22. března 2006 se v mexickém hlavním městě uskutečnilo v pořadí již Čtvrté Světové vodní fórum, kterého se zúčastnilo okolo pěti tisíc zástupců veřejného i soukromého sektoru, různých zájmových uskupení i jednotlivců, kteří se věnují problematice vody.

Světové vodní fórum bylo ustaveno v r. 1997 jako iniciativa Světové rady pro vodu se sídlem ve francouzské Marseille s cílem sladit mezinárodní úsilí v oblasti ochrany vodních zdrojů, udržitelného nakládání s nimi, zajištění přístupu obyvatelstva k vodě a vyměňovat si pozitivní zkušenosti z této oblasti. Velkou výzvou pro oblast vod a pro jednání samotného letošního Fóra a fór budoucích jsou i nadále Rozvojové cíle tisíciletí z r. 2000 a Implementační plán Světového summitu o udržitelném rozvoji z r. 2002, jakož i výsledky cyklu 12. a 13. zasedání Komise OSN pro udržitelný rozvoj, která v letech 2004–2005 vyhodnotila realizace stávajících a zároveň formulovala nové úkoly v oblasti vod, sanitace a lidských sídel.

Rozhodující role komunit

Čtvrté Světové vodní fórum proběhlo pod heslem „Místní akce pro globální výzvu“, které mělo demonstrovat především rozhodující úlohu místních komunit při řešení problémů spojených s otázkou ochrany a nakládání s vodami. Fórum bylo doprovázeno řadou akcí včetně veletrhu technologií z oblasti vodního hospodářství, čištění odpadních vod, zajištění kvalitní pitné vody, projektů rozvojové pomoci apod.

Ve dnech 21.– 22. března 2006 proběhl segment na vysoké úrovni, kterého se zúčastnila řada ministrů. Delegaci České republiky na tomto zasedání vedl ministr životního prostředí Libor Ambrozek. Ministerská část zasedání se především věnovala formou šesti kulatých stolů aktuálním otázkám financování místních projektů v oblasti vody, vztahu vody a ochrany životního prostředí, vytváření kapacit pro účinné vodní hospodářství, decentralizaci procesu řízení, zapojení zájmových skupin, rozvoji účinných technologií a jejich transferu do rozvojových zemí, posílení národních vodních monitorovacích mechanismů. Na zasedání byly prezentovány aktivity mezinárodních organizací v čele s organi-

zacemi systému OSN a s mezinárodními finančními institucemi.

Ministerská deklarace

Na závěr svého jednání přijali ministři „Ministerskou deklaraci Čtvrtého Světového vodního fóra“, kde se zdůrazňuje kritická důležitost vody, především povrchové vody, a vzájemná provázanost všech aspektů udržitelného rozvoje – přístup k vodě (včetně pitné vody), hospodaření s vodou, zajištění sanitárních služeb, udržitelný rozvoj lidských sídel, snižování úrovně chudoby, rozvoj venkova, jakož i dosažení udržitelnosti životního prostředí. Ministři potvrdili závazek států dosáhnout mezinárodně souhlasených cílů integrovaného nakládání s vodními zdroji v souladu s Agendou 21, Rozvojovými cíli tisíciletí a závěry Světového summitu o udržitelném rozvoji. Zdůraznili nezbytnost navýšení všech druhů finančních zdrojů s cílem zajistit naplnění mezinárodně přijatých cílů a úkolů ze strany rozvojových zemí. Deklarace zvýraznila základní zodpovědnost vlád za naplnění těchto cílů, které by měly být podporovány efektivní správou na mezinárodní úrovni, kdy důležitou úlohu sehrávají regionální, subregionální a místní iniciativy. Ministři uvítali zahájení společné aktivity Komise OSN pro udržitelný rozvoj a Světového vodního fóra „Propojení databází aktivit v oblasti vod“ jako nástroje pro šíření informací o plnění závazků a o nejlepší praxi.

Deklarace vyzývá k urychlení pokroku při plnění cíle zajištění přístupu k pitné vodě prostřednictvím posílení všech druhů zdrojů, včetně zahraniční rozvojové pomoci, a využíváním širokého rozsahu politických nástrojů, jako jsou regulace, cílené podpory chudým, ekonomické pobídky pro malé výrobce, atd.; k budování kapacit pro efektivní hospodaření s vodou a dodávku služeb na místní i národní úrovni; k rozvoji a přenosu nízkonákladových technologií; k rozvoji systémů sledování kvantity, kvality a využití vodních zdrojů, jakož i k urychlení poskytování technické a finanční pomoci při zpracovávání plánů integrovaného hospodaření s vodními zdroji. V rámci sledování pokroku v oblasti vody a sanitace bude v letech 2008 a 2012 věnován zvláštní segment zasedání Komise OSN pro udržitelný rozvoj vyhodnocení implementace rozhodnutí pro oblast vod v úzké součinnosti se Světovým vodním fórem, jehož další zasedání se plánuje pak na rok 2009 v tureckém Istanbulu.

Jednání ministra Ambrozka

Na Fóru byly přijaty i deklarace místních samospráv k problematice vod, deklarace dětí a deklarace mládeže, zdůrazňující jejich nezastupitelnou úlohu v problematice vod na světové a národní úrovni. Byla podepsána rovněž Společná deklarace o implementaci strategického partnerství v oblasti

vod a sanitárních služeb mezi Latinskou Amerikou a Evropskou unií.

Účasti na Světovém vodním fóru využil ministr Ambrozek k jednání se svým mexickým partnerem, ministrem životního prostředí a přírodních zdrojů José Luisem Luegem Tamargem, o rozvoji vzájemné spolupráce. S ním podepsal 20. března 2006 „Memorandum o spolupráci v oblasti životního prostředí a přírodních zdrojů“, které předpokládá užší kontakty v oblasti ochrany přírody, biologické, geologické

a krajinné rozmanitosti, správy a udržitelného využití přírodních zdrojů, správy chráněných přírodních území, ochrany ovzduší, udržitelného využívání vodních zdrojů, změny klimatu, rozvoje environmentálních technologií, odpadového hospodářství a rozvoje legislativy a norem ochrany životního prostředí.

*JUDr. Jiří Hlaváček,
ředitel odboru politiky životního prostředí
a mnohostranných vztahů MŽP*

Povodně 2006

Letos na jaře v České republice proběhly rozsáhlé povodně způsobené náhlým táním sněhové pokrývky a podpořené při začátku dešťovými srážkami.

Povodně však nezpůsobily tak katastrofální následky v podobě materiálních škod a obětí na lidských životech jako v letech 1997 a 2002. Jejich průběh byl pozvolný, ale na druhou stranu déle trvající než v předchozích letech, neboť odtávání zbytků sněhových zásob na horách probíhalo nárazově v souvislosti se značnými teplotními výkyvy.

Stejně jako v roce 2002 MŽP, jako ústřední povodňový orgán, řádně vykonávalo všechny činnosti, které vyplývají z kompetencí vodního zákona.

Šlo především o

- a) metodické řízení přípravy opatření na ochranu před povodněmi, zejména zpracování a schvalování povodňových plánů v době před povodňovými událostmi
- b) řízení ochrany před povodněmi po stránce organizace a koordinace nižších povodňových orgánů a předpovědní a hlášené povodňové služby v době před a během povodní
- c) zřízení hlášené povodňové služby MŽP, která připravovala odborné podklady pro Ústřední povodňovou komisi a poskytovala informace sdělovacím prostředkům,

Je nutno poznamenat, že dobré zvládnutí těchto činností odborem ochrany vod ve spolupráci s odborem ekologie krajiny a lesa přispělo k lepší informovanosti Ústřední povodňové komise a tím k uváženým krokům pro zvládnutí kritických situací během povodní, což v konečném důsledku znamenalo pod-

statné snížení rozsahu povodňových škod. Na druhou stranu letošní povodně odhalily některé nedostatky, které je nutno odstranit do příchodu dalších povodňových událostí.

Jde zejména:

- 1) O potřebu realizace komplexních protipovodňových opatření, a to jak technických, tak přírodních blízkých. Tato opatření by se v nejbližších letech měla zakotvit ve strategických materiálech současné vodohospodářské politiky, tj. do Plánů oblastí povodí.
- 2) O nutnost technické a personální podpory předpovědní a hlášené služby. Jde jak o podporu kvalitnějšího zabezpečení činnosti ČHMÚ, tak i zefektivnění činnosti hlášené služby povodňových orgánů, dispečinků povodí, ČHMÚ aj. pomocí jednotného informačního serveru v rámci celé ČR.
- 3) O nutnost zlepšení spolupráce a koordinace činnosti povodňových orgánů.

Nyní se rozbíhají práce, které mají tyto problémy a nedostatky řešit. Je nezbytné především vytvořit dlouhodobou koncepci, která by řešila problematiku protipovodňových opatření v rámci celých povodí, která zajišťují resorty MZe a MŽP. Základ této koncepce je v současné době vytvářen odborem ochrany vod v úzké spolupráci s odbory ekologie krajiny a lesa, finančních nástrojů a AOPK ČR. Materiál navrhuje konkrétní opatření s protipovodňovým efektem a možnosti jejich financování, především v rámci Operačního programu ŽP.

*Ing. Mgr. Michal Pravec,
odbor ochrany vod MŽP
Ing. Jolanta Vondrová,
odbor ekologie krajiny a lesa MŽP*

Snímky letošní povodně zaznamenány v aplikaci IZGARD

Vojenský geografický a hydrometeorologický úřad (VGHMÚř) v Dobrušce zveřejnil v rámci svých veřejných mapových služeb v aplikaci IZGARD (Intranetový zobrazovač geografických armádních dat) povodňové snímky Labe, Moravy a Dyje pořízené ve dnech 30.3. – 5.4. 2006. Součástí mapové úlohy týkající se povodní jsou také záplavové linie.

Veškerá zdrojová data a mapové služby z nich vytvořené, stejně jako vývoj aplikace IZGARD, si plně zajišťuje sám VGHMÚř.

CENIA, česká informační agentura životního prostředí zajišťuje pouze hostitelské služby pro aplikaci IZGARD – poskytuje hardware pro její provoz a zkušenosti a čas svých techniků pro její správu.

Černobílé ortofotosnímky zaplavených území při letošní povodni lze nalézt ve službě POVODNĚ na adrese <http://arwen.ceu.cz/izgard>.

(tisková zpráva CENIA)

Zpráva o životním prostředí a Statistická ročenka mění svoji tvář

Zpráva o životním prostředí České republiky a Statistická ročenka životního prostředí České republiky patří mezi nejvýznamnější publikace resortu životního prostředí. Pro obě každoročně vydávané publikace se v letošním roce připravuje několik změn.

Integrovaný produkt

Hlavní odpovědnost za přípravu těchto publikací převzala CENIA, česká informační agentura životního prostředí. Obě publikace budou připravovány a vydány společně a vytvoří tak integrovaný produkt o dvou částech – Statistická ročenka bude obsahovat datové přehledy a neinterpretované informace určené pro odborníky, Zpráva přinese názorně podané informace v podobě tabulek, grafů, map a komentářů k nim. Obě publikace se tak budou vzájemně doplňovat a zároveň i nepřekrývat.

Zpráva o životním prostředí

Zpráva o životním prostředí České republiky je každoročně vytvářena a předkládána ke schválení vládě ČR a předávána k projednání Poslanecké sněmovně a Senátu Parlamentu ČR v souladu s § 12 zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí. Podle tohoto zákona je hlavním adresátem Zprávy vláda, s čímž souvisí obsah i forma tohoto materiálu.

V zákonu je však rovněž stanoveno, že do tří měsíců po projednání ve vládě bude Zpráva zveřejněna. Zpráva musí být tedy z hlediska své formy a obsahu vhodná i pro širší veřejnost. Z tohoto důvodu bude publikace zpracována ve dvou částech:

- Vlastní hodnocení jednotlivých složek životního prostředí, hodnocení vlivu sektorů na životní prostředí a nástrojů pro ochranu životního prostředí, které bude přizpůsobeno širšímu využití a vláda jej obdrží jako přílohu k hlavní části Zprávy.
- Souhrnná zpráva určená pro vládu bude zpracována na základě dílčích hodnocení a SWOT analýz provedených u jednotlivých složek, sektorů a nástrojů.

Příloha bude obsahovat hodnocení stavu jednotlivých složek životního prostředí, a to jak pokud jde o současný stav, tak i vývoj v uplynulých letech a trendy. Na hodnocení složek bude navazovat hodnocení sektorů a dalších oblastí včetně nástrojů používaných při ochraně životního prostředí. Na konci každé kapitoly bude stručně posouzeno plnění cílů Státní politiky životního prostředí pro roky 2004–2010, bude provedena zjednodušená SWOT analýza a budou uvedeny aktuální prioritní problémy.

Výrazně bude omezeno zařazování pouhých výčtů činností nebo předpisů, významnější seznamy budou přesunuty do Ročenky či vydány na samostatném CD. Struktura textu bude zvolena s ohledem na snadnou orientaci v textu a pro formát nadpisů bude použit stromový systém. Vzhledem k názornosti a lepší vypočítací schopnosti bude preferováno grafické vyjádření výsledků (mapy, grafy) před vyjádřením numerickými a textovými.

Pokud jde o „exteriér“ Zprávy, je zvažováno z praktických důvodů ustoupit od dosavadní brožury formátu A4. Zpráva by tak byla vydána v podobě bookletu, kde bude v tištěné podobě souhrnná Zpráva pro vládu a v elektronické verzi na CD ROM podrobná příloha, obojí v české i anglické verzi. Stejně jako v předchozích letech bude Zpráva k dispozici rovněž na internetové stránce MŽP.

Statistická ročenka

Statistická ročenka životního prostředí ČR nemá přímé právní zakotvení. Je však pravidelně vydávána od roku 1991 a je nejuplnějším zdrojem státem garantovaných environmentálních informací v kombinaci s obecnými statistickými údaji. Má rozsah, který není zcela běžný ani v evropském kontextu. Ročenka je určena širokému spektru uživatelů především z řad odborné veřejnosti, kteří ji využívají jako hodnověrný zdroj environmentálních dat.

Struktura Ročenky je založena na všeobecně přijímaném principu DPSIR (Driving Forces, Pressure, State, Impact, Response). Strukturou dat je podobná některým publikacím OECD nebo Mezinárodní energetické agentury a zejména Statistické ročenky České republiky. Statistické údaje budou i nadále získávány z řady odborných organizací resortu i mimo něj – data poskytují téměř všechny ústřední orgány státní správy.

Obsah Ročenky byl přehodnocen s ohledem na relevanci údajů k životnímu prostředí a konzistenci formy sdělení. Údaje v Ročence budou uvedeny v časových řadách ve formě datových přehledů (tabulek). Grafické přílohy budou výrazně omezeny – zčásti budou přesunuty do Zprávy a zčásti budou zcela vypuštěny, neboť dosud byly v řadě případů duplicitní s tabelárním vyjádřením. Textové části budou rovněž zkráceny na nezbytnou míru.

S ohledem na praktické aspekty práce s Ročenkou je zvažován menší formát (B5) a pevná vazba. Připravuje se nové grafické zpracování obálky a textu s cílem větší přehlednosti a snížení rozsahu. Publikace bude i nadále tištěna na recyklovaném papíře, vyjde na CD ROM a bude zveřejněna na internetové stránce MŽP.

Předpokládáme, že Zpráva o životním prostředí v České republice v roce 2005 bude předložena vládě do konce září t.r., ročenka vyjde do konce tohoto roku.

*Mgr. Jan Mertl,
CENIA*

Ministři Visegradu podporují v jednáních o nové odpadové směrnici Českou republiku

Ministři životního prostředí V4 podpořili Českou republiku ve snaze zamezit dovozu komunálního odpadu ke spalování. Na jednání 5. května v Košicích se rozhodli pro společný postup při projednávání nové evropské směrnice o odpadech, protože se obávají, že ekonomicky slabší země by se mohly stát cílovým místem dovozu odpadů. To by zatěžovalo jejich životní prostředí.

Podle ministrů musí být v nové směrnici výslovně zmíněna hierarchie nakládání s odpady, která upřednostní jejich opětovné použití a recyklaci. Ministři navíc vyjádřili odmítavé stanovisko k návrhu překlasiﬁkovat spalovny komunálního odpadu na zařízení k jeho využití. Požadují rozšířit princip blízkosti a soběstačnosti na spalování odpadů ve spalovnách a na využívání směsného komunálního odpadu. Chtějí,

aby členské státy měly možnost zakázat dovoz odpadů nejen ke skládkování, ale také ke spalování. Podle nich by také mělo být možné zakázat dovoz směsného komunálního odpadu k využití.

„Považuji výsledky jednání V4 za jednoznačný úspěch. Seznámil jsem své kolegy s tím, že Česká republika čelí nejen ilegálnímu dovozu odpadů, ale i žádostem o dovoz desítek tisíc tun komunálního odpadu do spaloven. Tyto žádosti Ministerstvo životního prostředí zamítá, ale nová směrnice by tento postup zkomplikovala. Věřím, že se návrhy v nové odpadové směrnici podaří prosadit a členské státy EU tak budou moci skutečně účinně chránit své životní prostředí,“ poznamenává ministr Ambrozek.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Životní prostředí v České republice 1989–2004

Pod názvem „Životní prostředí v České republice 1989 – 2004 (Proč už nejsme černým srdcem Evropy?)“ a pod záštitou senátora prof. Bedřicha Moldana se ve středu 3. května 2006 v Senátu Parlamentu České republiky, v Hlavním sále Valdštejnského paláce v Praze, konal odborný seminář o životním prostředí. Společně s profesorem Moldanem jej pořádala CENIA, česká informační agentura životního prostředí, příspěvková organizace Ministerstva životního prostředí.

Hlavním cílem semináře bylo seznámit účastníky s vývojem stavu životního prostředí v České republice od sametové revoluce. Seminář se setkal s velkým ohlasem. Zájem o něj projevil přes 120 účastníků, kromě některých senátorů se jej zúčastnila také řada zájemců z firem, vysokých škol, nevládních organizací, krajských a městských úřadů, ministerstev, odborných organizací resortu životního prostředí.

Ředitel agentury CENIA Ing. Hradec použil pro prezentaci dostupnosti zajímavých a důležitých informací o životním prostředí vlastní příklad. *„Hledali jsme s manželkou v okolí Prahy místo, kde bychom mohli žít v zdravém prostředí. Stačilo nějakou chvíli hledat na internetu, zejména na [www.geoport.cenia.cz](http://www.geoport.cz),“* ocenil jeden z produktů agentury CENIA její ředitel. Dále se hovořilo o stavu životního prostředí v České republice. Z prezentace vyplynulo, že se stav životního prostředí v České republice za posledních 15 let významně zlepšil, a to ve všech základních sledovaných parametrech. Profesor Moldan seznámil přítomné

se současnou situací v Evropě. V evropském kontextu, tedy mezi 25 zeměmi Evropské unie, je Česká republika ve srovnávaných parametrech na 13. až 16. místě. ČR zaujímá velmi dobré 3. místo v množství komunálního odpadu na obyvatele, na druhé straně je na jednom z nejhorších míst v energetické náročnosti tvorby HDP. Máme rovněž nízký podíl obnovitelných zdrojů energie na celkové výrobě elektřiny.

Po prezentacích měli účastníci široký prostor pro dotazy a debatu nad současností i budoucností ochrany životního prostředí v našem státě.

(tisková zpráva CENIA)

Ing. Hradec během své prezentace

Foto CENIA

Závěry z jednání česko-německé komise pro životní prostředí

Jednání česko-německé komise pro životní prostředí se uskutečnilo ve dnech 3. a 4. května 2006.

Vedoucí české delegace Tomáš Novotný (druhý zleva) a vedoucí německé delegace Michael Müller (třetí zleva) seznamují novináře se závěry jednání komise.

Foto J. Plamínková

Tato komise se schází většinou jednou ročně za účelem diskuse o klíčových oblastech česko-německé spolupráce v oblasti životního prostředí a schvaluje program spolupráce na následující rok. Letošní komise byla výjimečná, a to z několika důvodů. Vzhledem k volbám v Německu se komise v roce 2005 nesešla, takže zasedání v tomto roce pokrývala aktivitu v průběhu dvou let. Letošní rok je také ve znamení desetiletého výročí podpisu Dohody mezi vládou České republiky a vládou Spolkové republiky Německo o spolupráci v oblasti ochrany životního prostředí (podepsána dne 24. října 1996). Stěžejním tématem byl nelegální dovoz odpadů z Německa do České republiky.

Za ČR byla delegace vedená **Tomášem Novotným**, náměstkem ministra, ředitelem sekce zahraniční projektové spolupráce. Německou stranu vedl **Michael Müller**, parlamentní státní tajemník ze Spolkového ministerstva životního prostředí, ochrany přírody a jaderné bezpečnosti.

Před řádným zasedáním komise proběhlo expertní jednání, na kterém obě strany diskutovaly a dohodly se na znění textu dokumentu *Pokyny k vzetí zpět / odstranění nebo využití veškerého nedovoleně přepraveného německého odpadu do České republiky (dále jen „Pokyny“)*.

Pokyny stanovují jednoznačný postup při řešení současných a případných budoucích případů nelegálního dovozu odpadů. Uvádějí jednotlivé kroky při vyšetřování a dokumentaci českých orgánů, dále vyšetřování a dokumentaci německých orgánů na základě dokladů a informací zaslaných českou stranou, následně popis dostatečné a oprávněné žádosti o vzetí odpadu zpět a konečné postupy při vzetí zpět, odstranění nebo využití. Pokyny byly na základě do-

poručení expertního jednání přijaty na řádném zasedání komise a budou tvořit přílohu společného *Protokolu ze 7. řádného zasedání Společné česko-německé komise pro životní prostředí*.

V souvislosti s touto problematikou také obě strany představily své **pozice k návrhu směrnice o odpadech**, která se nyní projednává v pracovních skupinách Rady a bude součástí programu Rady EU v červnu 2006. Strany se shodly zejména v otázce hierarchie nakládání s odpady a dohodly se na vzájemné podpoře v projednávání této problematiky v Radě EU.

Mezi další projednávaná témata patřily **aktuální otázky politiky životního prostředí v ČR a Německu**: priority ČR a Německa v oblasti životního prostředí; výměna zkušeností s transpozicí legislativy ES; informace Německa o ekologické daňové reformě a návrh na spolupráci v této oblasti. Německo prezentovalo priority, které budou předmětem **německého předsednictví v Radě EU** v první polovině 2007. Hlavními tématy budou inovace a energetika, dalšími prioritami bude změna klimatu, obnovitelné zdroje energie, udržitelná doprava, tematické strategie v oblasti udržitelného využívání přírodních zdrojů a ochrany moří, ochrana biologické rozmanitosti, naplňování nařízení REACH, atd.

Obě strany se také dohodly na průběžné **koordinaci stanovisek k problematice životního prostředí v rámci EU**. Zástupci z obou delegací prezentovali své pozice k revizi Strategie udržitelného rozvoje EU, k návrhu směrnice o povodních, k Tematické strategii v oblasti odpadů a ovzduší, ke směrnici o obchodování s emisemi a o zahrnutí emisí z letecké dopravy do systému EU ETS a také se informovaly o obsahu národního programu podpory environmentálních technologií.

Řádným bodem programu zasedání komise byly také **zprávy z pracovních skupin** v rámci česko-německé spolupráce: a) pracovní skupina Životní prostředí a energie, b) pracovní skupina Přeshraničního posuzování vlivů na životní prostředí (EIA/SEA), c) pracovní skupina Ochrana přírody, d) pracovní skupina pro realizaci Úmluvy EHK OSN o průmyslových haváriích a e) pracovní skupina v oblasti ochrany ovzduší (řešeny byly problémy zejména s kvalitou ovzduší v příhraničních oblastech). Dalším tématem byla oblast ochrany vod, v rámci níž byla podána informace o činnosti Česko-německé komise pro hraniční vody a o činnostech Mezinárodní komise pro ochranu Labe.

Závěr jednání byl věnován **projektové spolupráci**. Jednak jsou to společné projekty v oblasti životního prostředí, které jsou financovány německou stranou

(např. projekt „Větrný park Rusová“), a dále to jsou twinningové projekty v rámci programu Phare. Česká strana ocenila účast německých expertů na twinningových projektech v ČR – např. v oblasti ochrany ovzduší, integrované prevence znečištění a posuzování vlivů na životní prostředí. Poslední z nich, který byl ukončen na podzim minulého roku, podpořil vznik české informační agentury v životním prostředí, CE-NIA. Česká strana zdůraznila pozitivní zkušenosti se spoluprací v rámci twinningových projektů v Rumun-

sku v oblasti integrované prevence znečištění a podpory rumunských institucí v přípravě na vstup do Evropské unie. Obě strany nastínily možnost dalších společných projektů, např. v balkánských zemích nebo na Ukrajině.

Další zasedání česko-německé komise pro životní prostředí se uskuteční v roce 2007 v Německu.

*Zpracovala: Veronika Hunt Šafránková,
ředitelka odboru Evropské unie MŽP*

Třetí ročník soutěže Mladí tvůrci pro Dunaj začal na Den Země

Ministerstvo životního prostředí vyhlásilo k letošnímu Dni Země již 3. ročník soutěže Mladí tvůrci pro Dunaj. V České republice soutěž organizuje občanské sdružení Unie pro řeku Moravu, které je zakládajícím členem jedné z největších nevládních evropských organizací Dunajského environmentálního fóra (DEF). Spolu s ministerstvy životního prostředí a zemědělství zastupuje Českou republiku v Mezinárodní komisi pro ochranu Dunaje.

Soutěže, jejímž hlavním tématem v letošním roce jsou ryby v povodí Dunaje, se mohou zúčastnit všichni žáci a studenti základních či středních škol či jiných vzdělávacích zařízení, kteří trvale žijí v povodí řeky Dunaj (tedy v povodí českých řek Moravy, Dyje, Bečvy, Svatky, Svitavy, Jihlavy, Vláry a dalších). Soutěž je ale otevřena i pro ty, kteří navštíví v soutěžním období některou z řek povodí Dunaje a vytvoří tu prostorové výtvarné dílo inspirované řekou, její faunou a jejím bezprostředním okolím, např. plastiky, mozaiky nebo koláže z přírodního materiálu jako jsou kameny, oblázky, hlína, naplavené dřevo, rákos, suché trávy a květiny aj. Fotografii této práce je třeba zaslat na adresu organizátora do 15. června 2006. Soutěže se mohou zúčastnit žáci a studenti jednotlivě nebo v rámci maximálně tříčlenné skupiny. Vítěz bude vybrán do 29. června, který je v kalendáři označen jako Den Dunaje.

Všem oceněným v české části soutěže budou ceny slavnostně předány v rámci festivalu TSTTT, který proběhne koncem listopadu v Uherském Hradišti.

Dunaj – řeka evropského významu

Řeka Dunaj (s délkou 2 857 km je v Evropě druhá největší) a její přítoky hrály vždy velmi významnou roli v politickém, sociálním, ekonomickém a kulturním vývoji střední a jihovýchodní Evropy. K jejím přítokům patří například řeky Inn, Morava, Váh, Dráva, Sáva, Tisa, Siret či Prut, které protékají přes území 18 států. Plocha povodí zabírá 817 000 km². Dunaj a jeho přítoky spojují přes 80 milionů lidí ve 13 zemích – Německu, Rakousku, České a Slovenské republice, Maďarsku, Slovinsku, Bosně a Hercegovině, Chorvatsku, Srbsku a Černé Hoře, Rumunsku, Bulharsku, Moldavsku a na Ukrajině. Řeka Dunaj je tedy velmi důležitá pro evropskou flóru a faunu. Bohužel za posledních 100 let se stav životního prostředí kolem řek povodí Dunaje značně zhoršil. Například do dnešního dne se zachovalo pouze 20 % někdejších říčních niv (záplavových oblastí) Dunaje a jeho přítoků, z čehož jen asi polovina se nachází

Mezinárodní komise pro ochranu řeky Dunaje (ICPDR – International Commission for the Protection of the Danube River) je mezinárodní institucí zemí povodí Dunaje. Při přípravě Dne Dunaje spolupracuje s Organizací spojených národů (v rámci tzv. Dunajského regionálního projektu – společného projektu Rozvojového programu OSN a Světové banky) i s jinými organizacemi, jako je například Dunajské environmentální fórum (jedna z největších evropských nevládních organizací), Global Water Partnership (GWP) a WWF (Worldwide Fund for Nature – Světový fond na ochranu přírody).

Česká republika je jednou ze 13 smluvních stran, které 29. června 1994 podepsaly Úmluvu o spolupráci pro ochranu a únosné využívání Dunaje. Hlavním cílem Úmluvy je mezinárodní spolupráce na zlepšování kvality vody v řece, ale i v ochraně životního prostředí v celém jejím povodí. ČR zastupují MŽP, MZe a nevládní organizace Unie pro řeku Moravu.

ve stavu, který se více či méně přibližuje přirozeným podmínkám. Znečištění vody degraduje některé oblasti a mnoho úseků řek bylo regulováno či jinak ovlivněno – „kanalizace“ řek či výstavba hrází, jezů a přehradních hrází značně zvýšila hrozbu záplav a riziko znečištění vod.

(z materiálů oddělení propagace MŽP)

Další informace o aktivitách kolem řek v povodí Moravy i o soutěži na:

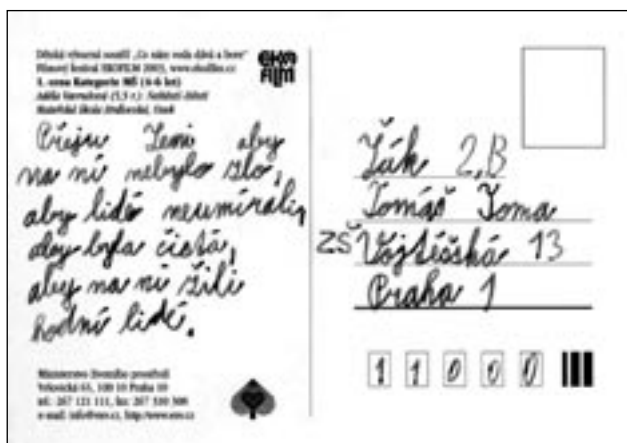
www.danubeday.org
www.de-forum.org
www.sweb.cz/uprm
www.icpdr.org

Kontakt na organizátora soutěže:

Unie pro řeku Moravu, Panská 9, 602 00 Brno,
e-mail: unie.rekamorava@ecn.cz

Den Země letos u nás již po šestnácté

Podíváme-li se trochu do minulosti, můžeme si alespoň v krátkosti připomenout původ svátku Dne Země. Psal se rok 1970 a ocitáme se ve Spojených státech amerických, v době, kdy slovo životní prostředí nemělo velkou šanci stát se tématem politických debat nebo mediálních zpráv.

Pozdravy dětí ke Dni země

Otcem zakladatelem tohoto svátku byl tehdejší senátor za stát Wisconsin Gaylord Nelson, který navrhl první celonárodní protest s cílem oťrást politickými elitami tak, aby se problematika životního prostředí stala významnou politickou agendou. 20 milionů Američanů vyrazilo 22. dubna 1970 do ulic, parků a přednáškových sálů, aby demonstrovalo svůj zá-

jem na udržení zdravého životního prostředí. Den Země v roce 1970 měl velký ohlas v řadách veřejnosti a získal si podporu demokratů i republikánů, bohatých i chudých, obyvatel velkých měst i farmářů. První Den Země vedl posléze ke vzniku americké obdoby našeho Ministerstva životního prostředí a také ke schválení několika důležitých zákonů na ochranu životního prostředí.

Dalším významným mezníkem byl rok 1990. V té době Den Země zmobilizoval na 200 milionů lidí ve 141 zemích světa a stal se tak celosvětovou událostí. V tomto roce proběhly i první oslavy Dne Země u nás.

Již tradičně řada akcí

Letos se tedy již po šestnácté konaly na mnoha místech Čech, Moravy a Slezska oslavy svátku Dne Země. Různá sdružení, školská zařízení, nevládní organizace, spolky a orgány státní správy a samosprávy již tradičně připravily řadu akcí.

Ministerstvo životního prostředí pořádalo 20. dubna spolu s Národním muzeem v Praze u příležitosti Dne Země přehlídku filmů z 31. ročníku mezinárodního festivalu Ekofilm 2005. Dopoledne byl program zaměřen na filmy pro děti základních škol doplněný díly televizního cyklu ABCDEkologie. Promítání se zúčastnila ZŠ Brána jazyků z Mikulandské ulice a ZŠ Vodičkova. Zpestřením programu byla velmi úspěšná beseda s režisérem cyklu Martinem Slunečkem a hercem Petrem Vackem. Děti se zcela bezprostředně zajímaly nejen o práci herce a režiséra, ale oslovila je snad všechna ekologická témata promítaných děl. Každá třída přišla na promítání vyzbrojena pohlednicemi s krásnými přáními ke svátku naší planety a ti, jejichž přání byla vylosována, odcházeli z muzea s pěknou knihou nebo filmem o přírodě. Odpolední představení nabídlo veřejnosti brazilský film Estamira (režie Markos Prado). Tento dvouhodinový dokument získal cenu nejen na Ekofilmu 2005, ale například také hlavní cenu za dokument na MFF v Karlových Varech.

V podvečer 20. dubna, za krásného jarního počasí, odstartovala z náměstí Jiřího z Poděbrad Velká jarní cyklojízda, kterou svým prohlášením podpořil také ministr životního prostředí Libor Ambrozek.

Přímo na Den Země, v sobotu 22. dubna, se Ministerstvo životního prostředí zúčastnilo oslav tohoto svátku na letišti Točná v Praze a v areálu Střediska ekologické výchovy hl.m. Prahy v Toulcově dvoře. Zde byl pro návštěvníky připraven pestrý zábavný i vzdělávací program. Všichni si mohli prohlédnout ekologickou farmu a zúčastnit se například křtu malého býčka Bivoje. Děti se postupně zapojily

Stánek MŽP na Toulcově dvoře

do dílen věnovaných putování po celé planetě Zemi za jediný den. A tak si mohly třeba vyrobit krásnou masku medvídky pandy nebo štíhlou žirafu. Třídil se tu odpad, pozorovalo se hvězdářským dalekohledem slunce, ochutnávaly se různé speciality, bubnovalo se metodou drum circles a celý den se na podiu střídaly kapely. Kdo hledal stín a chvíli klidu, našel útočiště ve stájích třeba při promítání filmů z Ekofilmu.

Cesta ministra životního prostředí Libora Ambrozka vedla v těchto dnech na jižní Moravu. Nej-

*Bubnování metodou drum circles, Toulcův dvůr
Foto 4x Eva Skalníková*

Třídění odpadu, Toulcův dvůr

Výroba masek medvěda pandy, Toulcův dvůr

dříve do Mikulova, kde oslavy Dne Země pořádalo CEV Pálava, potom do Pouzdřan, kde se organizování oslav ujaly RS ČSOP Brno, ZO ČSOP Veronika a Nadace Veronika. V rámci programu zde byla udělena Cena Jana Šmardy za ochranu přírody a domoviny paní starostce Mileně Brzobohaté ze Šakvic. Pan ministr se zúčastnil na Lesní škole Jezírko v Brně křtu nové Lesní naučné stezky a oslav Dne Země v Krásenku.

*Eva Skalníková
odbor vnějších vztahů MŽP*

Libor Ambrozek podpořil Velkou jarní cyklojízdu Prahou

„Přeji všem účastníkům, a doufám, že se jich sejde požehnaně, aby se akce vydařila,“ vzkázal ministr životního prostředí Libor Ambrozek účastníkům Velké jarní cyklojízdy Prahou, která se konala 20. dubna.

„Já sám po Praze na kole běžně nejezdím. Protože se bojím. A právě proto akce, jako jsou pražské cyklojízdy, mají moji podporu. Praha – a hlavně její centrum – cyklostezky krutě postrádá. Cyklojízdy na to poukazují velmi viditelně a já doufám, že i ony pomohou k tomu, aby se to změnilo a aby i rekreační cyklisté jako já mohli začít kolo v Praze beze strachu používat,“ dodal Ambrozek. Ministr se sám cyklojízdy nemohl zúčastnit, neboť byl právě na zahraniční pracovní cestě. Cyklojízdy se ale účastnila řada cyklistů – zaměstnanců ministerstva.

Velká jarní cyklojízda byla pokračováním pravidelného seriálu cyklojízdy za práva a bezpečnost cyklistů, které se v Praze konají již několik let každý třetí čtvrtek v měsíci

Cílem cyklojízdy je zejména poukázat na fakt, že cyklistika není jenom rekreační nebo závodní sport, ale plnohodnotný způsob dopravy, především právě ve městech. Jízdní kolo je na krátké vzdálenosti do 5 km nejefektivnějším dopravním prostředkem. Jízda na kole je takřka ideální pohybovou aktivitou i pro lidi vyšší tělesné hmotnosti nebo s kloubními problémy. Jak ukázaly výzkumy nizozemských vědců, neplatí ani častý argument o nezdravosti cyklistiky ve městě kvůli znečištěnému ovzduší – cyklisté dýchají několikanásobně nižší objemy škodlivých látek než automobilisté.

Problémem pražské cyklistiky však nadále zůstává především bezpečnost cyklistů. *„V centru města zoufale chybí kvalitní cyklistická infrastruktura. Především cyklostezky, světelné křižovatky a přechody pro cyklisty. Pražský provoz prostě s touto skupinou nepočítá,“* říká Jakub Kašpar, ředitel odboru vnějších vztahů MŽP. I přesto ale počet cyklistů v pražských ulicích stále stoupá. *„Cyklojízdy chceme dát o sobě vědět, chceme, aby se při-*

stup dopravního plánování změnil, aby se s jízdním kolem v centru města počítalo alespoň stejně jako s auty,“ dodává Kašpar jako jeden z účastníků pražských cyklojízdy.

Ministerstvo životního prostředí na potřebnost vyššího důrazu na bezpečnost a infrastrukturu pro cyklistickou i pěší dopravu dlouhodobě upozorňuje. Koordinuje v ČR Evropský týden mobility a Evropský den bez aut – tedy celoevropské akce, které mají za cíl právě propagaci ekologicky šetrných způsobů dopravy jako je cyklistika. Ministr Ambrozek se na začátku roku obrátil na ministra dopravy Šimonovského se žádostí o vyšší podporu cyklistické dopravy ze Státního fondu dopravní infrastruktury a na pražského primátora Béma s prosbou o větší zohlednění cyklistiky v dopravní politice hlavního města. *„Pan primátor mi odpověděl, že Praha jen letos bude investovat do cyklistické dopravy více než 36 milionů korun. To je dobrá zpráva. Důležité ale je, aby ty investice směřovaly opravdu do bezpečnosti cyklistické dopravy ve městě a ne jenom do rekreační cykloturistiky na jeho okrajích,“* říká ministr Ambrozek.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Další informace:

<http://cyklojizda.ecn.cz>

<http://automat.ecn.cz>

<http://vemeste.nakole.cz>

<http://www.praha-mesto.cz/cyklo>

<http://www.cyklostrategie.cz>

Velké jarní cyklojízdy se zúčastnilo více než 350 cyklistů, což je zatím rekordní počet. Účastníci vyjádřili přání, aby se Praha změnila z města aut na město vstřícné vůči cyklistům a chodcům. V Praze je dnes oficiálně 199 km cyklotras a 90 km stezek, ale jen 1/6 stezek jsou novostavby, zbylých 5/6 stezek vzniklo pouhým označením stávajících chodníků či parkových cest. Téměř polovina cyklotras je nevyhovujících: vedou po frekventovaných silnicích bez oddělení cyklistů nebo zcela nezajímavými směry. Síť je nespojitá a obsahuje nebezpečná místa. Problémem je i to, že se na cyklisty nepamatuje při rekonstrukci ulic. Realizace pruhů pro cyklisty při rekonstrukcích stávajících ulic je nejefektivnější způsob rozvoje cyklostezek: v nákladech rekonstrukce se to prakticky neprojeví a navíc odpadá složité projednávání samostatného cykloprojektu. Promarněných šancí z nedávné doby je bezpočet: Bubenské nábřeží, Sokolovská, Křižíkova, Českomoravská, Zelený pruh.

Pla

České Budějovice mezi nejlepšími městy Evropy

Zpřístupněním informací o starých ekologických zátěžích, resp. kontaminovaných místech, je na Ministerstvu životního prostředí ukončeno budování základního modulu Integrované databáze skládek a starých ekologických zátěží.

České Budějovice zařadila mezinárodní porota mezi 12 nejlepších měst Evropy v soutěži o titul „Nejlepší v Evropě“ („The Best of Europe“) za organizaci Evropského týdne mobility v roce 2005. Mezi nejlepší patří také města Almada (Portugalsko), Bologna (Itálie), Budapešť (Maďarsko), Edinburgh (Velká Británie), Kodaň (Dánsko), Koprivnica (Chorvatsko), León (Španělsko), Lublaň (Slovinsko), Lubin (Polsko), Zoetermeer (Holandsko) a Ženeva (Švýcarsko).

České Budějovice pořádaly Evropský týden mobility (ETM) a Evropský den bez aut (EDBA) loni již počtvrté. Město nabídlo školám řadu výchovných programů, které propagovaly hlavní téma této akce pro loňský rok „Do práce a do školy – bez auta“.

V mnoha školách pokračoval program o zásadách bezpečnosti a pravidlech dopravy po celý školní rok 2005/2006. „Například kampaň Na kole jen s přílbou potrvá nejméně čtyři roky, aby měla co největší dopad. Dětem, které jezdí s přílbou, rozdáváme blůzky, lahve na kolo nebo létající talíře. Hlavní odměnou jsou však nová jízdní kola,“ uvedla náměstkyně budějovického primátora Ivana Popelová.

Město občanům během ETM nabídlo řadu udržitelných forem dopravy včetně jízd na kolech po

městských cyklotrasách a v trolejbusích. Magistrát zakoupil pro své úředníky služební kola, která jsou využívána k jejich cestám po městě.

V roce 2005 město vybudovalo část sítě cyklotras z centra města směrem do nákupních středisek tak, aby si mohl každý pohodlně dojet nakoupit na kole. Vylepšilo také několik přechodů pro chodce na frekventovaných vícepruhových silnicích, aby byla zajištěna maximální bezpečnost lidí.

České Budějovice jsou členem Národní sítě zdravotních měst ČR a organizují řadu dlouhodobých projektů udržitelného rozvoje a mobility.

(z materiálů odboru vnějších vztahů MŽP)

Další informace:

EDBA a ETM v Evropě –

<http://www.mobilityweek-europe.org>,

Evropský týden mobility a Evropský den bez aut v ČR –

<http://www.env.cz/edba>

Statutární město České Budějovice –

<http://www.c-budejovice.cz/cz>

Národní síť Zdravých měst ČR –

<http://www.nszm.cz>

Nový metodický pokyn chrání významné krajinné prvky

V březnu tohoto roku byl schválen Společný metodický pokyn Ministerstva životního prostředí a Ministerstva zemědělství ke společnému postupu orgánů ochrany přírody a správců vodních toků při činnostech souvisejících se správou vodních toků mimo zvláště chráněná území, Evropsky významné lokality a ptačí oblasti.

Důvodem vzniku tohoto materiálu byly dlouholeté problémy s uplatňováním ustanovení § 4 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění (dále jen „zákon“), zejména v souvislosti se zákonem č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů.

Především se jednalo o nejednotný postup obou výše jmenovaných stran při hodnocení závažnosti zásahů do významných krajinných prvků (dále jen „VKP“) při výkonu činnosti spojené se správou vodních toků. V praxi občas nastávaly situace, kdy orgány ochrany přírody ve správním řízení o udělení souhlasu k zásahu do VKP posuzovaly činnosti, které ustanovení § 4 odst. 2 zákona nenaplněly. Naproti tomu správci vodních toků mnohdy realizovali činnosti, které vedly k ohrožení či oslabení ekologicko-stabilizační funkce toku, aniž by předem o svém záměru uvědomili orgán ochrany přírody a zajistili si jeho souhlas.

Druhým okruhem problémů mezi dotčenými stranami byla aplikace § 83 písm. m) vodního zákona o odstraňování povodňových škod. Zejména se jednalo o rozdílné pojetí povodňových škod, kritických míst a jejich stanovování.

Cílem tohoto metodického pokynu bylo tedy odstranit konflikty mezi orgány ochrany přírody a správci vodních toků a sjednotit jejich postup. Zpracovávání metodického pokynu bylo náročné, neboť v průběhu jednání se projevila nekompatibilita obou legislativních norem a výsledný materiál je tudíž kompromisem ze strany obou resortů a plně nepokrývá celou problematiku. Dává však správcům vodních toků a orgánům ochrany přírody základní návod k řešení zásahů do VKP.

Ministerstvo životního prostředí nyní začíná připravovat materiál navazující na tento metodický pokyn, který bude podrobněji specifikovat hodnocení zásahů do vodních toků z pohledu zákona a bude určen pouze orgánům ochrany přírody.

Ing. Jolanta Vondrová,

Mgr. Pavla Kůsová,

odbor ekologie krajiny a lesa

Strategie Evropské unie pro biopaliva

Evropská komise schválila dne 8. 2. 2006 Strategický plán na výrobu a využití biopaliv v Evropské unii. Tento dokument navazuje na Akční plán na podporu biomasy, který byl schválen v prosinci 2005.

Strategie stanovuje tři hlavní cíle:

- podpořit produkci biopaliv v EU a v rozvojových zemích,
- zlepšit konkurenceschopnost biopaliv z ekonomického hlediska (a tím vyvolat zvýšenou poptávku po biopalivech), posílit výzkum nových technologií a paliv druhé generace,
- podpořit rozvojové země, ve kterých může výroba biopaliv přispět k udržitelnému hospodářskému růstu.

Strategie popisuje 7 hlavních pilířů politiky, do nichž jsou rozříděna opatření, která Komise přijme na podporu výroby a využití biopaliv.

1. Oživení poptávky po biopalivech

Komise bude podněcovat členské státy, aby upřednostňovaly výrobu a používání biopaliv druhé generace při plnění závazků souvisejících s biopalivy. Dále Komise předložila návrh na podporu ekologických vozidel s nízkou spotřebou. Strategie zmiňuje směrnici o zdanění energie, která umožňuje členským státům poskytovat na biopaliva daňové úlevy nebo je od daní úplně osvobodit.

2. Dosahování environmentálních zisků

Komise přezkoumá, jak mohou biopaliva přispět k poklesu produkce skleníkových plynů, a případně navrhne opatření k zajištění optimálního přínosu biopaliv v této oblasti. Dále bude pracovat na zajištění udržitelnosti pěstování surovin pro biopaliva v EU a ve třetích zemích a znovu přezkoumá limity obsahu biopaliv v benzínu a motorové naftě.

3. Rozvoj výroby a distribuce biopaliv

Komise navrhne zvláštní skupinu, jejímž úkolem bude posuzovat možnosti produkce biomasy včetně biopaliv v rámci programů rozvoje venkova. Komise zároveň zvýší dohled na příslušná průmyslová odvětví s cílem zabezpečení toho, aby nedocházelo k diskriminaci biopaliv.

4. Rozšiřování zásob surovin

Komise povolí, aby se na produkci cukru pro bioetanol vztahoval nepotravinářský režim. Cukrová řepa pěstovaná za účelem výroby bioetanolu bude vyjmuta z kvót, čímž vznikne nové odbytiště pro cukrovku pěstovanou v EU. Komise dále posoudí možnosti zpracování intervenčních zásob obilovin pro energetické účely a bude financovat kampaň pro zemědělce a vlastníky lesů o vlastnostech energetických plodin a možnostech, které nabízejí. Zároveň předloží akční plán pro lesní hospodářství a prozkoumá možnosti využití vedlejších živočišných produktů a odpadu. Komise bude také sledovat dopad poptávky po biopalivech na ceny ostatních komodit, neboť se obává, aby zejména v rozvojových zemích nepřevážila výroba biopaliva nad produkcí potravin a tím nedošlo ke snížení dostupnosti potravin.

5. Posílení obchodních možností

Komise posoudí možnosti, zda bude možné zavést samostatné celní kódy pro biopaliva a navrhne

změny normy o naftě s cílem podpory využívání většího množství rostlinných olejů a nahrazení metanolu ve výrobě bionafty etanolem. Vzhledem k rostoucí poptávce po biopalivech usiluje Komise o náležitý rozvoj jak výroby v EU, tak o zvýšení dovozních možností pro biopaliva.

6. Podpora rozvojových zemí

Komise zajistí, aby opatření určená pro rozvojové země, na něž bude mít dopad reforma EU v odvětví cukru, podporovala rozvoj výroby bioetanolu, a navrhne balíček podpory v oblasti biopaliv pro rozvojové země.

7. Podpora výzkumu a vývoje

Komise bude i nadále podporovat rozvoj technologické platformy pro biopaliva, vedené průmyslem, která bude vydávat doporučení pro výzkum. Biopaliva budou jednou z významných priorit sedmého rámcového programu pro výzkum, od něhož se očekává hlavně snížení výrobních nákladů pomocí zdokonalení tradičních technologií a vývoje biopaliv druhé generace. Zavádění ověřených technologií výroby biopaliv podpoří program Inteligentní energie – Evropa. Hlavní prioritou budou tzv. biologické rafinérie, které budou zaměřené na celkové využití biomasy.

Výsledkem Strategického plánu by mělo být omezení emisí skleníkových plynů. Toho bude dosaženo zvýšeným použitím biopaliv v dopravě, která v současnosti produkuje kolem 21 % všech emisí skleníkových plynů. Dále by díky zvýšenému využívání biopaliv mělo dojít ke snížení závislosti Evropy na dovozu fosilních paliv, neboť biopaliva zpracovaná z biomasy jsou přímou náhražkou fosilních paliv v dopravě a mohou být snadno začleněna do systémů dodávek paliva. V některých rozvojových zemích by mohla výroba biopaliv vést k hospodářskému růstu, vytvářet nová pracovní místa, snižovat náklady na dovoz energie a otevírat nové potenciální vývozní trhy. Bioetanol by například mohl být vhodnou alternativou pro země produkující cukr, na něž měla dopad nedávná reforma EU v odvětví výroby cukru.

EU ve Směrnici 2003/30/ES z 8. 5. 2003 o podpoře užívání biopaliv nebo jiných obnovitelných pohonných hmot v dopravě stanovila referenční hodnotu 2 % tržního podílu pro biopaliva v roce 2005 a 5,75 % v roce 2010. Cílového podílu pro rok 2005 však nebylo dosaženo. Vzhledem k cílům stanoveným členskými státy dosáhl podíl maximálně 1,4 %. Komise proto zahájila v sedmi případech, kdy členské státy přijaly bez patřičného odůvodnění nízké cíle, řízení o nesplnění povinnosti. Podle výše uvedeného Strategie předloží Komise v roce 2006 zprávu o provádění Směrnice o biopalivech a přehodnotí ustanovení této směrnice.

Ing. Blanka Nosková,
CENIA

Evropský parlament schválil legislativu o fluorovaných skleníkových plynech

Evropský parlament na dubnovém plenárním zasedání ve Štrasburku ve třetím čtení schválil převážnou většinou novou legislativu o fluorovaných skleníkových plynech (F-plynech) a o emisích těchto látek z klimatizací aut. F-plyny jsou ve značné míře používány v oblastech chlazení a klimatizace, požární ochrany, při výrobě tepelných izolací, sportovní obuvi, různých druhů rozprašovačů, klimatizací motorových vozidel apod. Mají vysoký potenciál globálního oteplování a jako emise v ovzduší přetrvávají desítky let. Tato nová legislativa má přispět ke splnění závazků na snížení emisí skleníkových plynů, které pro EU a její členské státy vyplývají z Kjótského protokolu a z Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu.

Evropský parlament dne 6. dubna 2006 schválil nové **Nařízení Evropského parlamentu a Rady o některých fluorovaných skleníkových plynech a Směrnici Evropského parlamentu a Rady o emisích z klimatizačních systémů motorových vozidel a o změně směrnice Rady 70/156/EHS**. Ke schválení došlo ve třetím čtení v Evropském parlamentu po téměř tříletém projednávání, úpravách základního návrhu předloženého Evropskou komisí v roce 2003 ve schvalovacím procesu na úrovni Komise, Rady a Evropského parlamentu, za účasti zástupců členských států Evropské unie. Vrcholové orgány Evropské unie tak projevily zájem omezit používání a tím i emise nejškodlivější skupiny fluorovaných skleníkových plynů, které v ovzduší přispívají k nežádoucím změnám klimatu.

Co jsou F-plyny

Jako F-plyny jsou označovány chemické sloučeniny, které se dělí do skupin obsahujících částečně fluorované uhlovodíky (látky HFC), zcela fluorované uhlovodíky (látky PFC), a fluorid sírový (SF₆). Jejich seznam je uveden v příloze A ke Kjótskému protokolu, uvedeném ve Sbírce mezinárodních smluv pod č. 81/2005 a podrobněji v příloze č. 10 k zákonu č. 86/2002Sb., o ochraně ovzduší. F-plyny mají řadu velmi dobrých technických vlastností a způsobů používání jako veřejnosti již známé freony. V devadesátých letech byly F-plyny používány jako jejich náhrada. F-plyny se používají hlavně v oboru chladírenství a klimatizace, ve výrobě a aplikacích tepelných izolací, jako hasiva v požární ochraně, při výrobě obuvi, průmyslových elektrických spínačů apod. Celosvětová výroba a spotřeba představuje každoročně asi milion tun a má stoupající tendenci. Tyto látky se při jejich používání dostávají formou emisí do ovzduší jako znečišťující složky. Jejich životnost v atmosféře dosahuje až několik tisíc let. Nepříznivě přispívají k nežádoucím změnám globálního klimatu, za které se považuje především jeho oteplování. Některé z nich jsou více než tisícinásobně škodlivější než oxid uhličitý, mají vysoký potenciál globálního oteplování (GWP). Chemicky jsou velmi stálé a jejich životnost v atmosféře dosahuje mnoho desítek let. Podle Kjótského protokolu se emise F-plynů započítávají do limitů snížení emisí skleníkových plynů, kterých mají jeho signatářské země, včetně EU, v příštích letech dosáhnout. Pro EU to není snadný

úkol, a proto její vrcholové orgány přijímají další přísná opatření k jeho splnění. Tím je i vydání nového Nařízení a Směrnice, jejichž cílem je právě snížení emisí F-plynů.

Hlavní ustanovení nového Nařízení o některých fluorovaných skleníkových plynech

- Cílem tohoto nařízení je omezovat, předcházet a v důsledku toho snižovat emise fluorovaných skleníkových plynů, na které se vztahuje Kjótský protokol. Předmětem jeho působnosti jsou fluorované skleníkové plyny uvedené v tomto protokolu.
- Působnost Nařízení je zaměřena především na stacionární průmyslové technologické chladicí a klimatizační systémy.
- Nařízení upravuje:
 - omezování úniků, používání, znovuzískávání a zneškodňování fluorovaných skleníkových plynů uvedených v jeho příloze;
 - označování a odstraňování výrobků a zařízení s obsahem těchto plynů;
 - hlášení údajů o těchto plynech; omezení stanovených použití a zákazy uvádění některých výrobků a zařízení;
 - školení a certifikaci pracovníků a společností vykonávajících vyjmenované činnosti.
- Výrobky obsahující fluorované skleníkové plyny lze podle Nařízení uvést na trh jen tehdy, pokud jsou na nich jasně uvedeny jejich chemické názvy, množství a skutečnost, že spadají pod Kjótský protokol. Na případné dopady na změnu podnebí musejí upozorňovat i návody k jejich použití.
- Fluorované skleníkové plyny mají být používány pouze v případě, že neexistují jiné, bezpečné, technicky proveditelné a z hlediska životního prostředí přijatelné alternativy. Členské státy EU mají fiskálními opatřeními intenzivně podporovat vývoj ekologičtějších technologií.

Některé státy (Dánsko, Rakousko a Švédsko) mají v národní legislativě již několik let zavedena přísnější opatření, než která stanovuje nové Nařízení. Parlament EU po náročném předchozím projednávání jejich trvání odsouhlasil, ale zároveň přijal kompromisní postoj Rady EU, která v zájmu vnitřního trhu trvala na jejich dočasnosti. Členské státy je tak mohou uplatňovat jen do konce roku 2012. Zároveň však byla také odsouhlasena doložka, která umožňuje tento termín revidovat v závislosti na mezinárodních závazcích Unie.

Hlavní ustanovení nové Směrnice o emisích z klimatizačních systémů motorových vozidel

Účelem této Směrnice je od roku 2011 u nových modelů automobilů zakázat všechny fluorované plyny, jejichž potenciál globálního oteplování (GWP) převyšuje hodnotu 150. U všech ostatních motorových vozidel by měl zákaz platit do roku 2017. Tento zákaz by výrobcům znemožnil využívat plyny jako HFC-134a (GWP: 1300), umožnil by ale využívat například látku HFC-152a (GWP 120).

Toto nové Nařízení a Směrnice vstoupí v platnost 20 dnů po zveřejnění v Úředním věstníku EU a budou přímo závazné ve všech členských státech EU.

Na jejich zavedení do národní legislativy mají členské státy půldruhého roku.

*RNDr. Jiří Dobiášovský
odbor změny klimatu MŽP*

Další informace:

Schválené verze dokumentů jsou uvedeny pod označením C6-0065/2006 resp. C6-0066/2006 na internetových stránkách Evropského parlamentu: <http://www.europarl.eu.int/activities/expert/jointText.do?language=CS>

Využití fondů EU v letech 2007–2013

Dne 6. dubna 2006 se v pražském hotelu Pyramida uskutečnila konference zabývající se možnostmi využití finančních prostředků z evropských fondů pro splnění závazků České republiky k Evropské unii a uvedením Operačního programu Životní prostředí na programovací období 2007–2013. Konferenci pořádalo Ministerstvo životního prostředí. Zúčastnili se jí představitelé Evropské komise, Asociace krajů ČR, občanského sdružení SOVAK, Svazu měst a obcí ČR a více než 80 zástupců obcí nad 2000 obyvatel, které ještě nemají vybudovanou čistírnu odpadních vod.

Důraz na ČOV a kanalizace

Jak zdůraznil náměstek ministra životního prostředí Ing. Tomáš Novotný, v letech 2007–2013 bude kladen důraz především na čištění městských odpadních vod a kanalizací. Česká republika totiž ještě musí vynaložit asi 61 miliard Kč u měst s více než 2000 obyvateli na to, aby splnila směrnici EU o čištění městských odpadních vod. Před pěti roky bylo obcí bez vyhovující čistírny a kanalizace více než pět stovek, dnes už jich zbývá posledních 170 – u mnoha obcí se již podařilo vystavět čistírnu a kanalizaci podle evropských pravidel nebo jejich výstavba právě probíhá.

U odpadních vod bude kladen důraz na obce nad 2000 obyvatel, menších obcí se to bude týkat, pokud už mají rozestavěnou kanalizaci nebo jde o obce v CHKO.

Nárok na tyto prostředky z Kohezního fondu má i Praha, která si dává žádost o výstavbu čistírny odpadních vod za cca 6 mld Kč.

Ing. Tomáš Novotný na konferenci o využití peněz z fondů EU
Foto J. Plamínková

„Všechny obce, které dosud čistírnu nemají, oslovujeme formou seminářů či přímých dopisů, posíláme jim vzory žádostí, aby uspěli, a žádáme je, aby si podali žádost. Honíme je, aby se to vše do roku 2010 stihlo,“ vysvětluje náměstek Novotný. „Tam, kde zjistíme, že obec situaci neřeší dostatečně, se na ně znovu obrátíme a požádáme je, aby projekt doplnili. Pokud některé obce povinnost nesplní, uplatní EU proti ČR sankce. Stát ale může následně uplatnit sankce proti městům. Tento nátlak vyplývající ze zákona o vodách má vést k tomu, aby obce nepodceňovaly čištění odpadních vod a měly je jako jednu z investičních priorit.“

Program pro roky 2007–2013 bude vyhlášen v květnu. Hlavním zdrojem financí je tzv. Kohezní fond – z celkových 20 miliard Kč ročně jde z Kohezního fondu 18 miliard. Kohezní fond je určen pro celou zemi, pokud má HDP nižší než je 90 % HDP Evropské unie, tedy i pro Prahu. Strukturální fondy, ke kterým Praha nemá přístup, jsou v tomto směru marginální. Z Kohezního fondu lze žádat prostředky na životní prostředí a dopravu.

Další priority

Česká republika je v oblasti životního prostředí v prvních třech letech po vstupu do EU nejméně úspěšnější zemí podle peněz přijatých na počet obyvatel – dohromady i s předvstupním fondem ISPA jsme z EU získali asi 22 miliard Kč, z toho 80 – 85 % procent prostředků šlo právě na čistírny odpadních vod a kanalizace. „Od vstupu do EU jsme měli k dispozici 16 miliard Kč a v podstatě jsme je za něco více než dva roky vyčerpali,“ říká Novotný. „Další žádosti za 20 miliard Kč už máme připraveny.“ Často kritizovaný fakt, že nedokážeme peníze z EU vyčerpat, se tedy resortu životního prostředí netýká. MŽP bude mít k dispozici v letech 2007–2013 asi 150 miliard Kč, tedy 20 % z celkové částky, kterou ČR z EU dostane. „Usilujeme ale o 24 %,“ říká náměstek Novotný. Není

divu, přepis žádostí na akce je v oblasti životního prostředí zdaleka největší ze všech resortů.

Prioritou je kromě čištění odpadních vod i odpadové hospodářství s důrazem na recyklaci, ochrana ovzduší a obnovitelné zdroje energie. Nově se klade velký důraz i na lokální zdroje znečištění, takže i fyzické osoby budou moci žádat prostředky na modernější kotle na spalování uhlí a samozřejmě i na obnovitelné zdroje energie. Značná část financí bude věnována i na ochranu přírody. Na ovzduší a OZE půjde přibližně 6 miliard Kč ročně, na čištění odpadních vod přes 7 miliard, na odpady 7 – 8 miliard ročně, cca 1 – 2 mld půjde na ochranu přírody.

Základem je spolupráce s kraji

MŽP hodlá podobně aktivně jako u vod postupovat i u odpadů a OZE – napříč republikou se např. vytíkovávají obce, kde je potenciál na recyklaci odpadů, kde je potenciál na pěstování biomasy a kde by se tedy daly stavět výtopny na biomasu a podobně.

„Základem úspěšných projektů je aktivní přístup a spolupráce s kraji,“ říká náměstek Novotný. „Velmi brzy jsme zveřejnili předpisy na předkládání žádostí, zajistili jsme kofinancování ze SFŽP, vytvořili jsme krajské pracovní skupiny, takže se žádosti posuzují přímo v dotyčném kraji, kde znají situaci lépe než v centru. Ve vodárenství jsme navíc tlačili obce do skupinových projektů, protože do Kohezního fondu se dávají projekty nad 300 mil. Kč. Museli jsme proto přesvědčovat obce, aby se spojovaly do

větších celků.“ Po roce 2007 už ale tato podmínka nebude platit, takže o peníze z Kohezního fondu půjde žádat i na menší projekty.

V novém období by si o peníze z fondů mohly žádat i fyzické osoby. Žádosti bude vyhodnocovat SFŽP spolu s MŽP. Výhoda je, že od příštího roku bude EU posuzovat ve všech programech pouze projekty nad 25 mil. €, vše ostatní bude posuzovat jen Česká republika – samozřejmě podle pravidel, která EU odsouhlasí.

V odpadových projektech se bude podporovat hlavně recyklace. Do roku 2009 se totiž bude muset uzavřít řada nevyhovujících skládek, proto hodlá ČR daleko více podporovat recyklační opatření.

Z evropských peněz se budou rovněž podporovat obnovitelné zdroje energie a modernizace stávajících zařízení na spalování fosilních paliv. V souvislosti s tím se MŽP ve spolupráci s MPO snaží o přesun pelet z biomasy do nižší sazby DPH. Jednalo se o tom i na Radě ministrů životního prostředí. V některých státech EU pelety zdaněny nižší sazbou jsou, například v Německu a Rakousku. Diskutuje se i o sazbě u zemního plynu. *„Na společném postupu se dohodla MŽP a MPO před asi třemi měsíci a informovali jsme o tom i ministerstvo financí,“ říká náměstek Novotný. Jednání jsou podle něj „vcelku nadějná“. Česká republika hodlá totiž argumentovat, že je to krok ke splnění českých závazků v rámci EU, tedy ke splnění našeho 8% závazku produkce elektřiny z OZE.*

Jana Plamínková

Přehled environmentálního práva ES

V rámci řady příruček meziresortní pracovní skupiny pro environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu vydalo Ministerstvo životního prostředí ČR v lednu 2006 novou publikaci **Přehled environmentálního práva ES, právní úpravy a technických norem v oblasti ochrany životního prostředí**, kterou zpracovali Mgr. Tomáš Gremlica a Mgr. Alena Dodočková z Ústavu pro ekopolitiku, o. p. s.

První část tohoto přehledu obsahuje nejdůležitější mezinárodní úmluvy a sekundární právní předpisy Evropských společenství (nařízení, směrnice a rozhodnutí) z oblasti práva životního prostředí. Předpisy ES jsou pro snadnější orientaci rozděleny podle jednotlivých oblastí (např. odpadové hospodářství, kvalita a ochrana ovzduší apod.) a kromě závazného anglického názvu a jeho českého překladu jsou označeny i číselným kódem CELEX.

Nejobsáhlejší druhá část se věnuje českým environmentálním právním předpisům a technickým normám. Ty jsou rovněž rozčleněny podle příslušných oblastí, které upravují. Právní předpisy jsou řazeny podle právní síly sestupně, tj. nejprve zákony, dále nařízení vlády a vyhlášky jednotlivých ústředních správních orgánů. Doplněna jsou také opatření a sdělení vztahující se k ochraně životního prostředí, jakož i právní předpisy s touto problematikou nějakým způsobem související. Každá položka se skládá z názvu příslušného právního předpisu a z odkazů na čísla všech

k němu vydaných novel. Následuje výčet názvů paragrafů, datum schválení a nabytí účinnosti.

Poslední dvě kapitoly publikace poskytují krátký exkurz do problematiky právní odpovědnosti v ochraně životního prostředí ČR a do práv a povinností účastníků správního řízení dle nového správního řádu (zákon č. 500/2004 Sb.).

Záměrem Ministerstva životního prostředí ČR i autorské dvojice bylo vytvořit co nejkompletnější přehled environmentálních předpisů, který především usnadní orientaci v dané oblasti právní úpravy a urychlí další vyhledávání ve sbírkách či elektronických systémech. Bude sloužit širokému okruhu uživatelů nejen z řad právníků, ale hlavně zástupců obcí, nestátních neziskových organizací i odborných institucí a v neposlední řadě také jednotlivým občanům, kteří se s tématem životního prostředí a s právními nástroji jeho ochrany při své práci setkají. Ohlasy na již šesté vydání této publikace potvrzují, že je v každodenní praxi využívána.

Přehled environmentálního práva ES, právní úpravy a technických norem v oblasti ochrany životního prostředí je k dispozici zdarma na oddělení vzdělávání a osvěty MŽP ČR. Je možné ho objednat u Ing. Karla Jecha na e-mailové adrese Karel_Jech@env.cz nebo telefonicky na čísle 267 122 419.

ad

Musíme radikálně změnit využívání krajiny

V souvislosti s ukončením těžby černého uhlí na Kladensku ke 30. 6. 2002 se v plné míře projeví problémy, které prostupují všemi třemi pilíři udržitelného rozvoje v klasickém pojetí – ekonomickým, sociokulturním i environmentálním.

Po krachu hutnického a ocelářského gigantu Poldi Kladno v letech 1996 – 1997 ztratil ekonomický sektor další obory, které původně zaměstnávaly značný podíl ekonomicky aktivních obyvatel Kladenska. Do potíží se dostaly i podniky z jiných odvětví (např. energetiky, aj.), které byly na velkých zástupcích černouhelného a hutního průmyslu z větší části závislé. Tyto ztráty dosud nebyly adekvátně kompenzovány ani postupně se rozvíjejícími místními malými a středními podniky, ani zahraničními investicemi do oblasti zpracovatelského průmyslu v nové průmyslové zóně Kladno-jih. Uvedené jevy vedly ke stabilizaci vyšší míry nezaměstnanosti, ke zhoršení sociální situace obyvatelstva a k poklesu celkové kvality života. Relativně malá vzdálenost hlavního města Prahy i logistického komplexu letiště Ruzyně podstatným způsobem a dlouhodobě ovlivnila strukturu zaměstnanosti v Kladně a okolních obcích. Obě centra odtud odčerpala velký podíl především vysoce kvalifikovaných pracovních sil. Podle výsledků Sčítání lidu, domů a bytů (SLDB, 2001) denně vyjíždí mimo Kladno do zaměstnání 10 173 lidí, tj. 29,7% z celkového počtu zaměstnaných a 26,7% všech ekonomicky aktivních osob ve městě.

Výše zmíněné vývojové trendy v plném rozsahu odhalily i významné problémy v environmentální oblasti. Jejich řešení souvisí zejména s udržitelným využíváním krajiny a postupným odstraňováním starých ekologických zátěží.

Otázky a odpovědi

Vlastní těžba černého uhlí na Kladensku zdejší krajinu ovlivňovala po velmi dlouhou dobu. K historicky doloženému prvnímu nálezů uhlí u Vrapic došlo již v roce 1775. První hlubinný důl byl vyhlouben na katastrálním území obce Cvrčovice v r. 1822. Postupem času vzniklo jen v krajině Kladenska v okolí cca 200 uhelných šachet a štol asi 150 hald. V celé oblasti kladensko-rakovnické pánve se nachází 342 povrchově identifikovatelných hald po těžbě černého uhlí (MAJER, 1985). Všechny tyto antropogenní aktivity podstatně změnily krajinný ráz a do určité míry narušily ekologické a estetické funkce krajiny.

S ukončením těžby černého uhlí na Kladensku se objevila řada otázek, na něž je nyní nutné intenzivně hledat odpovědi. Jedná se zejména o to, jaký je v současnosti zjištělý rozsah disturbancí a narušení ekologických i estetických funkcí krajiny, jak byly postupem času tyto negativní faktory zmírňovány přírodní ekologickou sukcesí či již realizovanými rekultivačními opatřeními.

Vzhledem k evidentnímu nedostatku relevantních odborných dat a informací z oblasti biologie, ekologie a krajinné ekologie a k nutnosti vymezit rozsah

nezbytných opatření k zajištění obnovy ekologických a estetických funkcí krajiny v částech Kladenska narušených těžbou černého uhlí bylo formou veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji v rámci **Programu SL – Krajina a sídla budoucnosti Ministerstva životního prostředí České republiky** vyhlášeno téma projektu **VaV 640/10/03 „Obnova krajiny Kladenska narušené dobýváním“**.

Na realizaci projektu poskytlo Ministerstvo životního prostředí České republiky, v souladu s ustanoveními zákona č. 130/2002 Sb., účelové finanční prostředky. Příjemcem dotace a hlavním řešitelským pracovištěm se stal Ústav pro ekopolitiku, o. p. s., web: <http://www.ekopolitika.cz>.

Odpovědným řešitelem projektu VaV 640/10/03 se stal Mgr. Tomáš Gremlica. Členy řešitelského týmu byli odborníci zabývající se problematikou systematické biologie (botanika, zoologie), ekologie, krajinné ekologie, geologie, geografie a integrované ochrany životního prostředí: RNDr. Jiří Sádlo, CSc.; MUDr. Vít Zavadil; Mgr. Ondřej Volf; RNDr. Ivo Přikryl; RNDr. Václav Cílek, CSc.; RNDr. Miroslav Martiš, CSc.; Ing. Vladimír Zdražil; Ing. Jiří Bureš; Bc. Vladimíra Roglová.

Hlavní cíle projektu

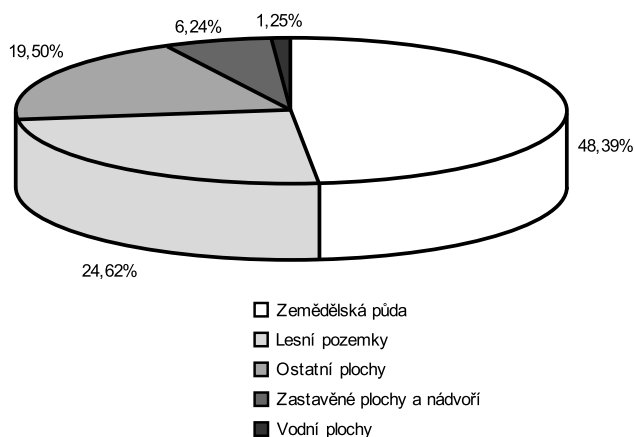
Hlavním cílem projektu bylo v souvislosti s ukončením těžby černého uhlí na Kladensku vymezit rozsah nutných opatření k zajištění obnovy ekologických a estetických funkcí krajiny v částech Kladenska narušených těžbou černého uhlí. Doba řešení byla vymezena listopadem 2003 až prosincem 2005.

Území vymezené pro realizaci projektu je situováno ve střední části okresu Kladno, v kulturní krajině výrazně ovlivněné antropogenními aktivitami spojenými mimo jiné také s hloubením jam, ražbou a dobýváním černého uhlí. Je zobrazeno na mapových podkladech o měřítku 1 : 50 000, list 12–23 Kladno. Ve směru JZ-SV zahrnuje základní územní jednotky č. 532983 (Tuchlovice); č. 532452 (Kamenné Žehrovice); č. 532053 (Kladno); č. 532576 (Libušín); č. 533050 (Vinařice); č. 532720 (Pchery); č. 532118 (Brandýsek); č. 532185 (Cvrčovice); č. 532851 (Stehelčevy); č. 532495 (Koleč); č. 532100 (Blevice) a č. 532681 (Otvovice).

Podle oficiálních údajů za rok 2003 zveřejněných Českým statistickým úřadem (ČSÚ) činila celková rozloha vymezeného území 10 727,7594 ha (samotné statutární město Kladno s celkovou výměrou 3 696,7031 ha zabíralo 34,46% vymezeného území). Z rozlohy vymezeného území bylo 5 190,8245 ha tvořeno zemědělskou půdou, 2 640,7525 ha lesními pozemky, 2 092,2564 ha ostatními plochami, 669,861

ha zastavěnými plochami a nádvořími, a 134,065 ha vodními plochami.

Graf: Využití krajiny ve vymezeném území ke 31. 12. 2003

Podle výsledků Sčítání lidu, domů a bytů (SLDB, 2001) žilo na vymezeném území celkem 84 958 obyvatel, hustota osídlení tedy činila 785,2 obyv./km². Zatímco na administrativním území Kladna žilo 71 132 obyvatel (tj. 83,7%) a hustota osídlení zde dosahovala 1 924,2 obyv./km², na zbývající rozloze vymezeného území žilo pouze 13 826 obyvatel a hustota osídlení činila 194,1 obyv./km².

Překvapivé bohatství hald

Výzkumný projekt se, v souladu se zadáním, zaměřil ve vymezeném území na krajinu jako celek a především pak na její části, ve kterých při těžbě černého uhlí reálně došlo k narušení ekologických a estetických funkcí. Byly provedeny podrobné průzkumy 24 hald/odvalů (viz následující tabulka) vybraných tak, aby dané lokality přesně odpovídaly zadání projektu.

Tabulka: Seznam zkoumaných lokalit po těžbě černého uhlí v krajině Kladenska

Evid. list haldy	Haldy po těžbě uhlí	Katastrální území	Plocha odvalu (v ha)	Objem haldoviny (v mil. m ³)
1	Tuchlovice (Důl Jaroslav, Tuchlowitz, Nosek)	Tuchlovice	18,3	4,922
2	Wanieck (gen. Svoboda, Nejedlý II)	Srby u Tuchlovic	1,0	0,12
3	Důl Kladno (Nejedlý I+III, Schoeller) – starý odval	Libušín	13,4	2,154
4	Důl Kladno (Nejedlý I+III, Schoeller) – odval V Němcích	Libušín	24,6	5,15
5	Max (Gottwald I)	Libušín	10,0	2
6	Jan I + II	Libušín	10,0	1
7	Mayrau-Robert (Gottwald II, Fierlinger I)	Vinařice u Kladna	8,4	1,499
8	Barré	Vinařice u Kladna	1,3	0,1
9	Motyčín	Motyčín	0,5	0,02
16	Ronna (Gottwald III)	Hnidousy	13,25	2,1
17	Prago Tragy (Zápotocký I+III, Franz Josef)	Dubí u Kladna	6,3	0,7
22	Jan-Dubí	Dubí u Kladna	0,5	0,25
23	Ludvík-Kateřina	Dubí u Kladna	0,5	0,035
24	Ludmilin důl	Vrapice, Cvrčovice	0,17	0,0085
25	Ferdinand (Ferdinand I+II, Zápotocký)	Cvrčovice	3,8	0,56
26	Theodor	Brandýsek	3,25	0,32
27	Stehelčevská jáma	Stehelčevs	0,6	0,006
28	Marie-Antonie	Vrapice, Cvrčovice	1,3	0,07
29	Vítek (Václav)	Cvrčovice, Stehelčevs	1,2	0,05
30	Na feruli	Vrapice	1,0	0,04
31	Teplák (Zápotocký IV)	Vrapice	4,0	0,28
32	Bohumír	Vrapice	4,0	0,2
33	Josef-Antonín	Vrapice	0,4	0,012
36	Felix-Jan	Otvovice	1,2	0,14
CELKEM			128,97	21,7365

Jak vyplývá z terénních průzkumů provedených v letech 2004 a 2005, rozsah narušení kladenské krajiny těžbou černého uhlí je z ekologického i estetického

hlediska mnohem menší, než se předpokládalo. Nejvýraznější pozůstatky po těžbě – haldy/odvaly nelze pokládat za paušálně nepříznivý jev, v mnohém převa-

žují pozitivní vlastnosti nad negativními. Funkce krajiny dnes v podstatě negativně neovlivňují, naopak jejich přírodní hodnota se ukázala jako překvapivě vysoká (včetně prokázání výskytu velkého počtu zvláště chráněných druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, včetně kriticky a silně ohrožených).

Biologické průzkumy 24 hald, tedy částí krajiny Kladenska významně narušených těžbou černého uhlí, prokázaly přítomnost 196 ochranných hodnotných druhů cévnatých rostlin – z toho 41 druhů z Červeného seznamu České republiky (jeden domněle vyhynulý *Apera interrupta*; 2 kriticky ohrožené *Atriplex rosea*, *Polycnemum majus*; 5 silně ohrožených *Batrachium rionii*, *Centaurea pulchellum*, *Chenopodium botrys*, *Malus sylvestris*, *Schoenoplectus tabernaemontani*; 9 ohrožených *Agrimonia procera*, *Cephalanthera alba*, *Cirsium eriophorum*, *Crepis rheodifolia*, *Lappula myosotis*, *Platanthera chlorantha*, *Sorbus danubialis*, *Trifolium fragiferum*, *Vulpia myuros* a 24 vzácnějších). Zvláště důležité je, že nejvíce ohrožené druhy jsou vázány přednostně na haldové biotopy. To znamená, že právě tyto extrémně vzácné druhy by byly zničeny, pokud by došlo ke klasickým rekultivacím.

Rovněž zde bylo determinováno celkem 50 druhů hub, 140 druhů motýlů (2 druhy zvláště chráněné *Papilio machaon*, *Apatura sp.* a 4 další druhy z Červeného seznamu České republiky). Zaznamenán byl výskyt 109 druhů obratlovců. Z tohoto počtu bylo 6 druhů obojživelníků (5 zvláště chráněných *Salamandra salamandra*, *Bufo bufo*, *Bufo viridis*, *Rana ridibunda*, *Rana dalmatina*), 3 druhy zvláště chráněných plazů (*Lacerta agilis*, *Anguis fragilis*, *Natrix natrix*), 89 druhů ptáků (20 druhů zvláště chráněných podle zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny *Oenanthe oenanthe*, *Saxicola torquata*, *Ciconia ciconia*, *Accipiter gentilis*, *Corvus monedula*, *Perdix perdix*, *Accipiter nisus*, *Corvus corax*, *Jynx torquilla*, *Coturnix coturnix*, *Milvus milvus*, *Circus aeruginosus*, *Haliaeetus albicilla*, *Sylvia nisoria*, *Falco vespertinus*, *Lanius collurio*, *Pernis apivorus*, *Hirundo rustica*, *Picus canus*, *Oriolus oriolus*), 9 druhů podle Přílohy I. Směrnice Rady 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků) a konečně 11 druhů savců (1 druh zvláště chráněný *Sciurus vulgaris*). Celkem tedy 29 druhů zvláště chráněných obratlovců, přičemž minimálně 16 druhů z nich na haldách trvale žije a rozmnožuje se.

Některé plochy narušené v minulosti těžbou černého uhlí, na kterých byl ponechán volný průběh přirozené ekologické sukcese, dnes splňují podmínky pro to, aby mohly být vyhlášeny maloplošnými chráněnými územími nebo aby nahradily nefunkční prvky místních územních systémů ekologické stability (ÚSES).

Nový přístup k rekultivacím

Tradiční přístup k rekultivacím chápe zejména plochy ovlivněné těžbou nerostných surovin jako jev principiálně ekologicky, krajinářsky a ochranný

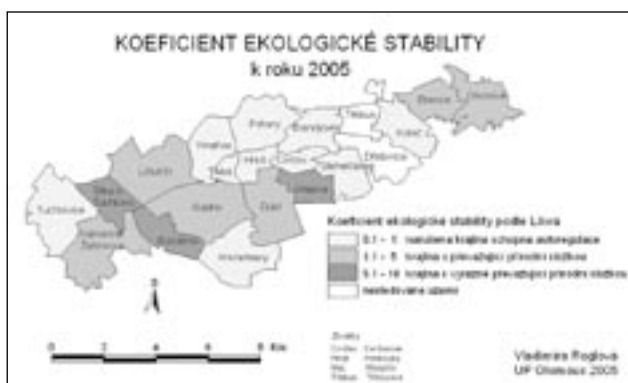
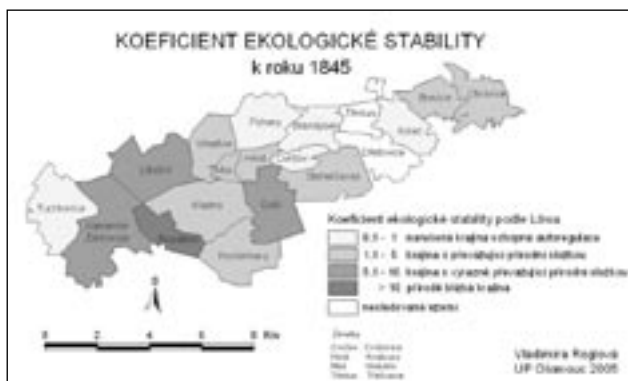
negativní. Cílem rekultivací je proto jejich přítomnost a odlišnosti od okolní krajiny minimalizovat. Znamená to retušování přítomnosti ploch ovlivněných těžbou, které v ideálním případě musí „zmizet z krajiny“. Motivací tohoto přístupu je zřetel k proximálním krajinářským cílům, tj. k praktickým účelům v krátkém časovém horizontu. Využití nabízí zejména urbanistika, lesnictví a agrikultura. Standardním způsobem prováděné intenzivní a velmi drahé rekultivace, spočívající v planaci hald, tedy v jejich úplném odstranění, nebo ve výrazném snížení těles a vyrovnání s povrchem okolní krajiny a v následném převrstvení ornici, hodnotu hald ničí. Obnova krajiny by v žádném případě neměla být založena na popření vývoje krajiny, mazání stop minulosti, „ztrátě paměti“ a překrytí novou, ale stejně umělou, disharmonicky působící a ekologicky nefunkční krajinou bez pozůstatků antropogenních aktivit.

Cestou však není ani konzervace hald tradičním způsobem restriktivní ochrany, nýbrž postupné začlenění těchto původně narušených lokalit do okolní urbánní, industriální a zemědělské krajiny. Přírodní rekultivace se v zahraničí uplatňuje v posledních asi dvaceti letech, u nás v podstatně menším rozsahu zejména v posledním desetiletí. Vodítkem je přiznat haldám legitimitu a chovat se k nim jako k určité specifické krajině hodnotě, která odráží rozmanitost kulturního a přírodního dědictví a tvoří součást identity lidí, kteří v krajině žijí. Jsou novými prvky krajiny, na které musíme pohledet nikoliv jako na zničená území, ale právě naopak jako na budoucí přírodní oázy. Základem šetrných rekultivačních postupů je odstranění odpadů uložených v příslušných lokalitách v rozporu se zákonem a ponechání dostatečného prostoru a času přirozené ekologické sukcese.

Z hlediska udržitelného rozvoje je nutné posilovat princip obnovy krajiny jako celku, s funkčním začleněním narušených prvků do okolních struktur nepoškozených hornickou činností. Současný horní zákon (č. 44/1988 Sb.) ukládá těžbařům provádět sanační a rekultivační práce pouze v území stanovených dobývacích prostorů včetně hald a odvalů, kdežto plnohodnotná obnova funkce krajiny zahrnuje nejen takovéto plochy, ale i další navazující území, která byla těžbou ovlivněna jen okrajově. Prioritou je vytvořit podmínky pro budoucí obnovu funkcí krajiny a nikoli realizovat lokální sanační opatření, kterými lze řešit jen dílčí funkce (protierozní ochrana, dílčí koloběh vody).

Z výsledků terénních průzkumů a z hlavního výstupu projektu za rok 2004, kterým byla „**Analytická studie stavu krajiny Kladenska v částech narušených těžbou černého uhlí**“, vychází hlavní výstup projektu za rok 2005 „**Strategie obnovy ekologických a estetických funkcí krajiny Kladenska v jejích částech narušených těžbou černého uhlí**“. Na základě srovnání údajů o způsobech využívání krajiny („land-use“) ve vybraných letech v období 1845 – 2005 musíme konstatovat, že **ekologická stabilita krajiny Kladenska se významným způsobem snižuje**.

Mapa 1 a 2: Srovnání koeficientů ekologické stability ve vymezeném území projektu v letech 1845 a 2005

Obnova stability krajiny

Strategie, v souladu s Krajskou koncepcí ochrany přírody a krajiny Středočeského kraje, stanoví konkrétní priority a strategické cíle zaměřené především na obnovu ekologických a estetických funkcí a na zvýšení ekologické stability kladenské krajiny:

- Územní ochrana (*Strategické cíle*: Ochrana přírodovědecky nebo esteticky významných lokalit; Přírodovědecky nebo esteticky významná území otevřená návštěvníkům);
- Druhovná ochrana (*Strategické cíle*: Zajištění existence zvláště chráněných a ohrožených druhů rostlin a živočichů v oblastech jejich současného rozšíření; Zlepšování podmínek pro existenci chráněných a ohrožených druhů rostlin a živočichů; Aktivní veřejnost při ochraně živočichů a rostlin);
- Ochrana neživé přírody (*Strategické cíle*: Šetrné využívání ložisek nerostných surovin; Zachování cenných lokalit neživé přírody a péče o ně; Uchování geomorfologických jevů a fenoménů);
- Prvky v krajině (*Strategické cíle*: Obhospodařování lesů podle principu udržitelného rozvoje, zvyšování ekologické stability a biologické diverzity lesů; Obnova vodního režimu krajiny, zvýšení retenční schopnosti krajiny; Ochrana krajiny s využitím institutu VKP);
- Urbanizovaná území (*Strategické cíle*: Omezení ztrát zemědělské a lesní půdy v důsledku nepřiměřené územní expanze suburbanizovaných území; Udržitelný rozvoj využívání krajiny; Zlepšení stavu krajiny ve vhodných územích; Prostupná krajina pro biotu a člověka);

- Zeleň (*Strategický cíl*: Zlepšení stavu a zvýšení množství rozptýlené zeleně).

V návaznosti na výsledky podrobných biologických a ekologických průzkumů by měly být, v souladu s ustanoveními § 13 Přechodně chráněné plochy a souvisejících zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, místně a věcně příslušným orgánem ochrany přírody vyhlášeny přechodně chráněné plochy na lokalitách s dočasným nebo nepředvídaným výskytem významných rostlinných nebo živočišných druhů. Jedná se o odvaly:

- Tuchlovice (důl Jaroslav, Tuchlowitz, Nosek) v k.ú. Tuchlovice;
- Důl Kladno (Nejedlý I+III, Schoeller) – starý odval v k.ú. Libušín;
- Důl Kladno (Nejedlý I+III, Schoeller) – odval V Němcích v k.ú. Libušín;
- Mayrau – Robert (Gottwald II, Fierlinger I) v k.ú. Vinařice u Kladna, Libušín;
- Ronna (Gottwald III) v k.ú. Hnidousy;
- Prago, Tragy (Zápotocký I+III, Franz Josef) v k.ú. Dubí u Kladna;
- Ferdinand (Ferdinand I + II, Zápotocký) v k.ú. Cvrčovice;
- Theodor v k.ú. Brandýsek;
- Teplák (Zápotocký IV) v k.ú. Vrapice.

Bezodkladně by měla být realizována opatření v souladu s ustanovením § 6 Registrace významných krajinných prvků zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, u následujících odvalů významných z hlediska přírodovědeckého i z hlediska ochrany přírody a krajiny, které splňují všechny podmínky pro vyhlášení významného krajinného prvku:

- Tuchlovice (důl Jaroslav, Tuchlowitz, Nosek) v k.ú. Tuchlovice;
- Důl Kladno (Nejedlý I+III, Schoeller) – starý odval v k.ú. Libušín;
- Důl Kladno (Nejedlý I+III, Schoeller) – odval V Němcích v k.ú. Libušín (zde po realizaci vhodných opatření k odstranění havarijního stavu, respektujících požadavky ochrany přírody a krajiny);
- Max (Gottwald I) v k.ú. Libušín;
- Jan I+II v k.ú. Libušín;
- Mayrau – Robert (Gottwald II, Fierlinger I) v k.ú. Vinařice u Kladna;
- Ferdinand (Ferdinand I + II, Zápotocký) v k.ú. Cvrčovice;
- Theodor v k.ú. Brandýsek;
- Marie-Antonie v k.ú. Vrapice, Cvrčovice;
- Vítek (Václav) v k.ú. Cvrčovice, Stehelčevy;
- Na feruli v k.ú. Vrapice;
- Teplák (Zápotocký IV) v k.ú. Vrapice.

V souladu s ustanoveními vyhlášky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, by v rámci managementu krajiny měly být do místních územních systémů ekologické stability začleněny vhodné lokality v minulosti narušené těžbou černého uhlí:

- Důl Kladno (Nejedlý I+III, Schoeller) – odval V Němcích v k.ú. Libušín;

- Mayrau – Robert (Gottwald II, Fierlinger I) v k.ú. Vlnařice u Kladna, Libušín;
- Ronna (Gottwald III) v k.ú. Hnidousy;
- Ferdinand (Ferdinand I + II, Zápotocký) v k.ú. Cvrčovice;
- Theodor v k.ú. Brandýsek;
- Marie-Antonie v k.ú. Vrapice, Cvrčovice;
- Vítek (Václav) v k.ú. Cvrčovice, Stehelčevy;
- Teplák (Zápotocký IV) v k.ú. Vrapice;
- Bohumír v k.ú. Vrapice;
- Josef-Antonín v k.ú. Vrapice;
- Felix-Jan v k.ú. Otovice.

Cílem těchto a dalších navrhovaných opatření (Vytváření nových malých vodních nádrží a mokřadních biotopů; Zvýšení množství rozptýlené zeleně v krajině a dosadba vhodných druhů dřevin podporující ekologickou sukcesí na odvalech; Citlivá revitalizace opuštěných těžeben) je posílit ekologickou stabilitu krajiny Kladenska, obnovit narušený vodní režim a zlepšit podmínky chráněných a ohrožených druhů ochranou míst jejich výskytu (biotopů). Kromě vlastní ochrany území narušeného v minulosti těžbou čer-

ného uhlí je nutné jeho zpřístupnění návštěvníkům a navržení nových způsobů využívání krajiny lidmi, jako jsou environmentálně šetrné formy sportu, rekreace a turistiky.

Jako nezbytné se jeví pokračování ekologických a biologických průzkumů, jejichž výsledky by se měly odrážet v projektech sanací starých ekologických zátěží, citlivých rekultivačních aktivit, ale také např. v budování nových naučných stezek v rámci environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty veřejnosti.

Další informace o projektu jsou na internetových stránkách <http://www.ekopolitika.cz>. Hlavní výstupy projektu „Analytická studie stavu krajiny Kladenska v částech narušených těžbou černého uhlí“ a „Strategie obnovy ekologických a estetických funkcí krajiny Kladenska v jejích částech narušených těžbou černého uhlí“ zájemci mohou získat na odboru ekologie krajiny MŽP ČR nebo v Ústavu pro ekopolitiku, o. p. s.

*Mgr. Tomáš Gremlica,
ředitel Ústavu pro ekopolitiku, o. p. s.*

Automatizované parkovací domy jsou výhodné pro všechny

Prostory pro další povrchová parkoviště pro zajištění parkování u nás nejsou, zejména v historických centrech měst. Povrchová parkoviště, i se zvyšujícím se parkovným, již situaci nemohou řešit, natož vyřešit. Města jsou proto nucena přistupovat na realizaci parkovacích domů.

Navrhovatelé, projektanti a pracovníci schvalovacích orgánů měst a obcí ale přitom nerespektují závazky ČR z oblasti životního prostředí. Stále jsou totiž stavěny konvenční vjezdové parkovací domy (dále jen VPD), které nevyhovují ani po stránce ekologické, ani bezpečnostní. Parkoviště a VPD jsou v centrech měst mohutnými bodovými zdroji rakovinotvorných, toxických a mutagenních emisí. Je doložitelné, že hmotnostní jednotka exhalátů z motorové dopravy je ve městě a ve velkých obytných aglomeracích desetinasobná oproti exhalátům vzniklých z jiných zdrojů (průmysl, topení) a dokonce stonásobná oproti jiným exhalátům v oblastech mimo město.

Ve vjezdovém parkovacím domě v centru města pro 400 parkovacích míst (kde se počítá s obratem až 1500 vozidel za den) se spotřebuje denně až 450l pohonných hmot. V blízkosti takového soustředění vozidel ve VPD, jakož i na povrchu, se zvyšuje nebezpečí vzniku karcinomu až 6x.

Proto by bylo záhodno zakázat z výše uvedených důvodů v centrech měst a obcí stavby VPD a místo toho podporovat stavby **Automatizovaných parkovacích domů (dále jen APD)** různých typů. Jejich přednosti oproti VPD jsou:

- 1) Ekologické – vozidla jsou ukládána a vyjímána s vypnutými motory, tj. „doprava v klidu“.
- 2) Bezpečnostní – nepřítomnost řidičů a jakýchkoli osob v APD zabráňuje zlodějně, banditismu (přepadení) a případně i vlivu terorismu na životy lidí.

Je věcí měst a obcí, jaké typy APD (nadzemní, podzemní) pro řešenou lokalitu si zvolí. Města a obce

kromě legislativních opatření však potřebují k realizaci APD také finanční podporu.

Pomocí jsou např. Strukturální fondy – Operační program Infrastruktura (OPI), včetně jeho Programového dodatku. Oba problematiku realizace APD v obsahu skrývají, avšak v závěrech o nich nehovoří. Proto není situace pracovníkům MDR v oblasti OP Infrastruktura jasná a odmítají ji podporovat, i když mnohá města již o realizaci APD jeví zájem. Navíc se zřejmě realizace APD pohybuje v obsahu OPI na rozhraní zájmu dvou ministerstev – MDR a MŽP.

- a) MDR ČR: SC 2 (Zlepšení životních podmínek v ČR redukcí negativních vlivů dopravy na životní prostředí) a z toho prioritou P2 (Snížení negativních důsledků dopravy na životní prostředí), dále pak O2.2. (Podpora kombinované dopravy)
- b) MŽP ČR: SC 3 (Kvalitativní zlepšení dílčích složek životního prostředí) a z toho P3 (Zlepšování environmentální struktury), dále pak O3.3. (Zlepšování infrastruktury ochrany ovzduší).

V současné době tedy jde jednak o zajištění dopracování této problematiky do OPI na léta 2007–2013, jednak o zřetelné zařazení v příslušném SC a P, ale pod jednu hlavu (ministerstvo).

Zařazení problematiky APD pro nastávající období se však týká i Ministerstva pro místní rozvoj a jím řízeného Společného regionálního operačního programu (SROP), Priority 2 (regionální rozvoj infrastruktury).

*Ing. Rudolf Kunzmann, CSc.
MChS Consulting s.r.o.*

Antarktida a Ministerstvo životního prostředí

Česká republika je smluvní stranou Smlouvy o Antarktidě od roku 1993, od roku 1962 bylo smluvní stranou tehdejší Československo. Ministerstvo životního prostředí, jmenovitě pak odbor geologie, je příslušným orgánem státní správy podle zákona č. 276/2003 Sb., o Antarktidě a o změně některých zákonů, v platném znění (§ 24). Od 31. března 2005, kdy došlo k publikaci Protokolu o ochraně životního prostředí ke Smlouvě o Antarktidě (tzv. Antarktického protokolu), nabyl účinnosti zákon č. 276/2003 Sb., o Antarktidě a o změně některých zákonů, který implementuje tzv. Madridský protokol do českého právního řádu.

Z krátkého úvodu je zřejmé, že Ministerstvo životního prostředí je v České republice jediným správním orgánem, který má přímý vliv na přijímání Ohlášení a vydávání Povolení pro české občany při všech jejich aktivitách směřujících do oblastí na jih od 60. rovnoběžky jižní šířky včetně plovoucích ledovců – tj. Antarktidy. Dále pak koordinuje problematiku posuzování vlivů na životní prostředí Antarktidy podle tohoto zákona, koordinuje činnosti českých osob v Antarktidě a zabezpečuje přípravu koncepce českých výzkumných činností v Antarktidě ve spolupráci s příslušnými institucemi Akademie věd ČR a českých vysokých škol a v dohodě s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a s Ministerstvem zahraničních věcí. Zároveň Ministerstvo také provádí kontrolní činnost v Antarktidě. Za tímto účelem jmenuje pozorovatele po projednání návrhů s ministerstvem zahraničních věcí. Mimo této správní činnosti je Ministerstvo životního prostředí prostřednictvím České geologické služby velmi těsně zapojeno do konkrétní výzkumné činnosti na ostrově James Ross v Antarktidě. Na tomto ostrově bylo vybráno místo vhodné ke stavbě České antarktické stanice stavěné v rámci projektu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy s Masarykovou Univerzitou v Brně.

Česká antarktická stanice MENDEL (James Ross Island)

Termín stavby v letech 2003–2005, celkové náklady 55 mil Kč. včetně dopravy, ukončení stavby v únoru 2006. Stanice je lokalizovaná na severním pobřeží ostrova James Ross cca 63°48' S; 57°52' W. Provoz je sezónní od prosince do března, kapacita 15 osob (14 vědců a správce). Hlavní vědeckou náplní jsou geovědní, environmentální, klimatologické a biologické projekty.

Program výzkumu Antarktidy

V roce 2003 byl Ministerstvem životního prostředí schválen tříletý projekt vědy a výzkumu (VaV) pod obecným názvem „Program výzkumu Antarktidy“, jehož řešitelem se stala Česká geologická služba ve spolupráci s odborníky z Přírodovědeckých fakult Karlovy a Masarykovy univerzity. Projekt vytýčil 7 základních témat, která byla studována ve třech terénních etapách. V průběhu trvání projektu vycestovalo do Antarktidy celkem 8 vědeckých pracovníků a bylo odebráno několik set vzorků hornin, půd a vod.

Již dnes je možné konstatovat, že projekt VaV, který zahájil novou etapu českých vědeckých aktivit v Antarktidě, dopadl mimořádně úspěšně. Osm publikací bylo zpracováno do tisku v prestižních mezinárodních vědeckých časopisech, pokračuje zpracování geologických a geomorfologických map severní odlehněné části ostrova James Ross. Byla navázána spolupráce s Instituto Antártico Argentino, Instituto Antártico Chileno, British Antarctic Survey a Česká republika se díky projektu „Geologický výzkum Antarktidy“ zapojila do mezinárodní aktivity International Polar Year.

V souladu s Madridským protokolem

Český vědecký program včetně vybudování stanice na ostrově James Ross je v souladu s Madridským protokolem, který státům, které ho ratifikovaly, určuje jednoznačnou povinnost systematického výzkumu na území Antarktidy. Mimo to studium procesů probíhajících v současné době v Antarktidě a jejich srovnání s procesy probíhajícími v minulosti dovoluje s určitou přesností modelovat budoucí planetární vývoj. Zjištěná pozorování jsou tak příspěvkem k celosvětovému studiu přírodních i antropogenních procesů aplikovatelných i pro Evropu a představují mj. cestu k pochopení procesů souvisejících s globálním oteplováním naší planety.

Fotografickou dokumentaci týkající se geologického projektu na ostrově James Ross je možné si prohlédnout na internetových stránkách České geologické služby (www.cgu.cz), program výzkumu Antarktidy.

p.g. Vladimír Dadák, CSc.,
odbor geologie MŽP
RNDr. P. Mixa,
ČGS

Tuleň Weddelův – kamarádský obyvatel pláží v okolí české stanice.

Foto P. Mixy

Biologicky rozložitelné odpady

V Náměšti nad Oslavou se dne 25. – 26. dubna 2006 uskutečnila II. Mezinárodní konference s názvem „Biologicky rozložitelné odpady“. Při této již tradiční akci byly teoretické přednášky o problematice bioodpadů doplněny praktickými ukázkami práce strojů pro jejich zpracování.

Na konferenci vystoupili čeští i zahraniční odborníci. Program byl koncipován tak, aby postihl všechna důležitá témata vztahující se ke kompostování a výrobě bioplynu – legislativu, financování, techniku a představení úspěšně fungujících projektů.

Velký důraz byl kladen na představení novinek výzkumu a vývoje a otevření diskuse o potřebách českých zpracovatelů BRO.

Součástí konference byl den techniky, na kterém byly při práci k vidění nejlepší dostupné techniky pro kompostování.

Obrovský zájem veřejnosti

Většina přednášejících představovala špičku ve svém oboru, za zmínku stojí např. rakouští odborníci na kompostování – Dipl. Ing. Florian Amlinger se účastní tvorby evropské politiky a legislativy v oblasti BRO, Dipl. Ing. Martin Steiner pomohl zavést systém třídění a zpracování bioodpadu na mnoha místech Evropské unie, Dipl. Ing. Johann Mayer představil konkrétní projekt řešení problematiky bioodpadu v regionu krok za krokem.

Přesto, že termín konference kolidoval s dalšími akcemi zaměřenými na problematiku BRO, návštěvnost svědčila o velkém zájmu o tuto problematiku. Podle následných ohlasů na konferenci se podařilo splnit hlavní záměr pořadatelů konference – upozornit na současné problémy kompostování a výroby bioplynu a vyvolat diskusi nad potřebami českých zpracovatelů BRO. Po četných kladných ohlasech zahájila pořádající Agentura ZERA přípravu III. ročníku konference, který se uskuteční předběžně v říjnu roku 2007.

Sborník přednášek z konference je možné objednat prostřednictvím internetových stránek: www.komposty.cz nebo na adrese: Zemědělská a ekologická regionální agentura ZERA, V. Nezvala 977, 675 71 Náměšť nad Oslavou, e-mail: zera@komposty.cz

Ing. Květuše Hejátková
Ing. Lucie Valentová Ph.D.
Agentura ZERA

Drtič firmy Seko v akci.

Překopávání kompostu traktorovým překopávačem firmy KOMTECH.

Síto firmy NOVER představené v rámci Dnů techniky pro zpracování BRO.

Zpravodaj Ministerstva životního prostředí • Ročník XVI, číslo 6/2006 • Vychází 12× ročně • Vydává Ministerstvo životního prostředí, Vršovická 65, 100 10 Praha 10, tel.: 267 122 549 • Odpovědná redaktorka RNDr. Jana Plamínková, tel.: 251 817 302, 602 102 684, e-mail: jplaminkova@volny.cz • Administrace a objednávky SEVT a. s., Pekařova 4, 181 06 Praha 8, tel.: 283 090 352, fax: 233 553 422, e-mail: sevt@sevt.cz • Sazba Informica, tisk PeMa Praha • Předplatné měsíčníku Věstník a Zpravodaj MŽP s čtvrtletníkem EIA • IPPC • SEA pro rok 2006 je 750,- Kč • Číslo 6/2006 předáno do tisku 15. 5. 2006